

การลั้มนาระดมความคิดเห็นเชิงนโยบาย (Retreat)
ระหว่างกรรมการสภามหาวิทยาลัยและผู้บริหารมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

“การเตรียมพร้อมสู่ CMU Transformation”

ประจำปี 2562

วันที่ 2 - 3 มีนาคม 2562

ณ ศูนย์ฝึกอบรมธนาคารไทยพาณิชย์ หาดตะวันรอน อำเภอลี้ดหีบ จังหวัดชลบุรี

การสัมมนาระดมความคิดเห็นเชิงนโยบาย (Retreat)
ระหว่างกรรมการสภามหาวิทยาลัยและผู้บริหารมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

“การเตรียมพร้อมสู่ CMU Transformation”

ประจำปี 2562

สำนักงานสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© Office of the University Council
Chiang Mai University

วันที่ 2 - 3 มีนาคม 2562
ณ ศูนย์ฝึกอบรมธนาคารไทยพาณิชย์ หาดตะวันรอน อำเภอลี้ดทับ จังหวัดชลบุรี

คำนำ

การลั้มนาระดมความคิดเห็นเชิงนโยบาย (Retreat) ระหว่างกรรมการสภามหาวิทยาลัยและผู้บริหารมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประจำปี 2562 เรื่อง “การเตรียมพร้อมสู่ CMU Transformation” เมื่อวันที่ 2 – 3 มีนาคม 2562 ณ ศูนย์ฝึกอบรมธนาคารไทยพาณิชย์ หาดตะวันรอน อำเภอลัดทึบ จังหวัดชลบุรี ที่ผ่านมามีวัตถุประสงค์เพื่อระดมความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนในการหาแนวทางปรับเปลี่ยนรูปแบบการปฏิบัติงานในทุกหน่วยงานของมหาวิทยาลัย เพื่อสร้างมิติใหม่ของพันธกิจด้านวิชาการ การจัดการเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการรับใช้สังคม รวมถึงเพื่อการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก สำนักงานสภามหาวิทยาลัยจึงได้สรุปและรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการลั้มนาระดมความคิดเห็นเชิงนโยบายครั้งนี้เป็นรูปเล่มรายงาน เพื่อการเผยแพร่และเพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการลั้มนานาผู้บริหารมหาวิทยาลัยประจำปีต่อไป

สำนักงานสภามหาวิทยาลัยขอกราบขอบพระคุณท่านนายกมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์เกษม วัฒนชัย) ที่ท่านได้ให้เกียรติมาเป็นประธานในพิธีเปิดการลั้มนานา พร้อมบรรยายพิเศษ และขอขอบพระคุณศาสตราจารย์พิเศษ ดร.สุรเกียรติ์ เสถียรไทย ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ ดร.กิตติพงษ์ พร้อมวงศ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.จิระประภา อัครบวร ที่ให้เกียรติมาเป็นวิทยากรบรรยายในครั้งนี้ รวมถึงกรรมการสภามหาวิทยาลัย ผู้บริหารมหาวิทยาลัย (อธิการบดี/รองอธิการบดี/ผู้ช่วยอธิการบดี) ผู้บริหารส่วนงาน (คณบดี/ผู้อำนวยการ) และผู้เข้าร่วมประชุมทุกท่านที่ช่วยทำให้การจัดลั้มนานาครั้งนี้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างดียิ่งทุกประการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ทันตแพทย์พิริยะ เชิดสถิรกุล)

รองอธิการบดี เลขานุการสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่

สำนักงานสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© Office of the University Council

Chiang Mai University

สารบัญ

หัวเรื่อง	หน้า
(1) คำกล่าวเปิดการสัมมนาระดมความคิดเห็นเชิงนโยบาย (Retreat) ระหว่างกรรมการสภามหาวิทยาลัยและผู้บริหารมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประจำปี 2562 เรื่อง “การเตรียมพร้อมสู่ CMU Transformation” โดย ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์เกษม วัฒนชัย นายกสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่	1
(2) การบรรยายพิเศษ เรื่อง “Disruptive World : เรื่องใกล้ตัวของชีวิตและสังคม” โดย ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์เกษม วัฒนชัย นายกสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่	5
(3) การบรรยายพิเศษ เรื่อง “มหาวิทยาลัยกับการปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง (Disruptive World)” โดย ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.สุรเกียรติ์ เสถียรไทย กรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	13
(4) การบรรยายพิเศษ สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวกับการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ การวิจัยและนวัตกรรม โดย ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และ ดร.กิตติพงศ์ พร้อมวงศ์ กรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	25
(5) แผนภาพสรุปการระดมความคิดเห็น มิติใหม่ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ : CMU Transformation และกิจกรรม CHANGE or TRANSFORM การเดินทางสู่การเปลี่ยนแปลง โดย รองศาสตราจารย์ ดร.จิรประภา อัครบวร ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายทรัพยากรบุคคล สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (NIDA)	35
(6) สรุปผลการระดมความคิดเห็นกลุ่มที่ 1 การบริหารงานและโครงสร้างองค์กร	37
(7) สรุปผลการระดมความคิดเห็นกลุ่มที่ 2 การบริหารทรัพยากรบุคคล	39
(8) สรุปผลการระดมความคิดเห็นกลุ่มที่ 3 หลักสูตรและการพัฒนาด้านวิชาการ	41
(9) สรุปผลการระดมความคิดเห็นกลุ่มที่ 4 งานวิจัยและนวัตกรรม	43
(10) สรุปผลการระดมความคิดเห็นกลุ่มที่ 5 การพัฒนางานบริการเพื่อตอบโจทย์ชุมชนและสังคม	45
ภาคผนวก	
1. ประมวลภาพการสัมมนา	49
2. รายละเอียดโครงการสัมมนาระดมความคิดเห็นเชิงนโยบาย (Retreat) ระหว่างกรรมการสภามหาวิทยาลัยและผู้บริหารมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประจำปี 2562 เรื่อง “การเตรียมพร้อมสู่ CMU Transformation”	53

สำนักงานสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© Office of the University Council

Chiang Mai University

คำกล่าวเปิดการสัมมนาระดมความคิดเห็นเชิงนโยบาย (Retreat)
ระหว่างกรรมการสภามหาวิทยาลัยและผู้บริหารมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ประจำปี 2562
เรื่อง “การเตรียมพร้อมสู่ CMU Transformation”
วันที่ 2 มีนาคม 2562

โดย ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์เกษม วัฒนชัย
นายกสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ท่านอุปนายกสภามหาวิทยาลัย กรรมการสภามหาวิทยาลัย และผู้บริหารมหาวิทยาลัยทุกท่าน

ประเทศไทยเริ่มมีแผนพัฒนาประเทศฉบับแรกเมื่อ พ.ศ. 2504 - 2509 เมื่อแรกเริ่มนั้นไม่ได้คิดที่จะมีแผนระยะเวลา 5 ปี แผนแรกจึงมีระยะเวลา 6 ปี แบ่งเป็น 2 ช่วง ๆ ละ 3 ปี เมื่อเริ่มแผนพัฒนาประเทศฉบับแรกมีมหาวิทยาลัยซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยเฉพาะทางที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพฯ ทั้งสิ้น จำนวน 5 แห่ง และมีวิทยาลัยวิชาการศึกษาอีก 1 แห่ง เมื่อทำแผนพัฒนาประเทศทำให้ทราบว่าประเทศมีจุดอ่อนคือ ขาดกำลังคนระดับอุดมศึกษา คณะรัฐมนตรีจึงมีมติว่าจะต้องสร้างมหาวิทยาลัยใหม่อีก 3 แห่ง ภาคเหนือ คือที่ จ.เชียงใหม่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ จ.ขอนแก่น และภาคใต้ที่ จ.สงขลา การที่ไม่มียงบประมาณที่จะสร้างมหาวิทยาลัยเฉพาะทางให้ได้ 5 มหาวิทยาลัยเหมือนในกรุงเทพฯ คณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติให้มหาวิทยาลัยที่สร้างใหม่ต้องเป็นมหาวิทยาลัยสมบูรณ์แบบ (Comprehensive University) คือ ต้องจัดการสอนทุกสาขาวิชา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ในปัจจุบันจึงมี 3 กลุ่มสาขาวิชาเพราะเหตุดังกล่าว การบริหารมหาวิทยาลัยในรูปแบบนี้จึงต้องเกื้อกูลกัน ซึ่งเป็นแนวนโยบายในการบริหารมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่ยึดถือหลักการ คือ Interdisciplinary management และ Interdisciplinary co-operation การบริหารของมหาวิทยาลัยไม่ว่าจะเป็นการบริหารมหาวิทยาลัย การบริหารหน่วยงาน และการบริหารวิชาการต้องร่วมมือกัน นักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ถึงแม้ว่าจะสังกัดคณะแต่ละคณะ อาจารย์แต่ละคณะต้องถือนักศึกษาต่างคณะเป็นเสมือนนักศึกษาในสังกัดคณะตนเอง ต้องเต็มใจที่จะสอนและดูแลอย่างเต็มที่ จิตวิญญาณเช่นนี้เป็นเรื่องที่คณาจารย์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ในยุคแรกถือปฏิบัติอย่างมั่นคง

จิตวิญญาณประการที่สอง คือ Multidisciplinary Content of Academic Activities มีการทำงานร่วมกันไม่ว่าจะเป็นเรื่องการร่างหลักสูตร การทำงานวิจัยก็มีอาจารย์จากหลากหลายสาขามาร่วมกันในการกำหนดโครงการ รวมทั้งการบริการวิชาการแก่ชุมชนและทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ล้วนแล้วแต่ใช้ Multidisciplinary Approach ทั้งสิ้น แม้ว่าบางกระบวนวิชาจะเป็น Monodisciplinary แต่หลายวิชาเป็น Multidisciplinary จึงทำให้เกิดวัฒนธรรมที่ต้องใจกว้าง ต้องทำงานข้ามศาสตร์ข้ามสายได้ และด้วยเหตุนี้เองจึงเป็นที่มาของการประชุมใหญ่ของมหาวิทยาลัยปีละสองครั้ง คือ ช่วงต้นปี ประมาณเดือนมีนาคม เพื่อมาช่วยกันคิดงานว่าปีหน้าต้องทำอะไร กำหนดนโยบายร่วมกันโดยมีผู้บริหารทุกสาขามาร่วม เมื่อได้ข้อสรุป ซึ่งคราวนี้จะมีจำนวน 5 หัวข้อ ใช้เวลาอีกสามเดือน เพื่อจะนำไปหารือกันว่าเมื่อลงไปสู่การปฏิบัติในระดับคณะ หน่วยงาน จะนำไปสร้างเป็นยุทธศาสตร์ โครงการ และโครงการอย่างไร ซึ่งปีนี้จะไปจัดประชุมอีกครั้งหนึ่งที่จังหวัดเชียงรายในเดือนมิถุนายน หลังจากที่ได้ข้อสรุปในวันนี้ฝ่ายบริหารของมหาวิทยาลัยจะต้องนำไปวิเคราะห์หากล่องต่อๆ ไป ในปีนั้นนอกจากจะมีการพลิกโฉม (disruption) ในด้านอื่น ๆ แล้ว ยังมีการพลิกโฉมที่เกี่ยวกับกฎหมายอุดมศึกษาซึ่งศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และ ดร.กิติพงศ์ พร้อมวงศ์ กรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ จะนำมาพูดคุยให้ได้ฟังกัน ซึ่งทราบว่าเมื่อวานนี้ (1 มีนาคม 2562) สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ให้ความเห็นชอบร่างกฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดตั้งกระทรวงการอุดมศึกษาในวาระที่ 3 แล้ว กระบวนการต่อไปนายกรัฐมนตรีก็จะนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยและประกาศใช้เป็นกฎหมายต่อไป และยังมีกฎหมายที่เกี่ยวกับการบริหารราชการกระทรวงการอุดมศึกษาบางฉบับที่ยังอยู่ขั้นตอนการพิจารณาในวาระที่ 2 แต่ก็คาดว่าจะแล้วเสร็จได้ทันในสมัยของสภานิติบัญญัติแห่งชาติชุดนี้ ซึ่งเมื่อสถานการณ์เป็นเช่นนี้ก็ต้องนำข้อบัญญัติต่าง ๆ ที่อยู่ในกฎหมายใหม่เกี่ยวกับหัวข้อต่างๆ ทั้ง 5 หัวข้อมาพิจารณาในวันนี้ด้วย การประชุมวันนี้จะมีการระดมสมองใน 5 หัวข้อ โดยรองศาสตราจารย์ ดร.จิระประภา อัครบวร ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายทรัพยากรบุคคล สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ จะมาช่วยในกิจกรรมระดมสมองครั้งนี้ด้วย หัวข้อที่จะมาระดมสมองประกอบด้วย

หัวข้อที่ 1 การบริหารงานและโครงสร้างองค์กร รูปแบบต่าง ๆ ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันจะมีการปรับเปลี่ยนอย่างไรบ้างเพื่อรับมือกับ disruptive technology และ disruptive society จากการประชุมสัมมนาในครั้งก่อน ๆ ที่ผ่านมามีผลทำให้มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการบริหารของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ค่อนข้างมาก และการที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่พัฒนามาจนถึงจุดนี้ได้ก็เนื่องมาจากผลของการประชุมในลักษณะนี้

หัวข้อที่ 2 การบริหารทรัพยากรบุคคล ในท่ามกลางการเปลี่ยนแปลง มหาวิทยาลัยจะต้องให้ความรู้ใหม่ (retrain) แก่บุคลากรเพื่อโอกาสในการพัฒนาตัวเองอย่างไรบ้าง เพื่อพัฒนาทักษะ ความรู้ เจตคติให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงข้างหน้า

หัวข้อที่ 3 หลักสูตรและการพัฒนาด้านวิชาการ ผมเคยพูดอยู่เสมอว่า หลักสูตรที่ยัง relevance อยู่ จะปรับให้ทันสมัยอย่างไร หลักสูตรที่ไม่มีความจำเป็นแล้วควรจะยุบเลิกหรือปิดหลักสูตร หลักสูตรที่เป็นของใหม่และยังไม่ได้ทำก็ต้องเร่งดำเนินการเปิดสอน ซึ่งในการประชุมสภามหาวิทยาลัยสองสามครั้งหลังนี้มีคณะต่างๆ ได้เสนอเปิดหลักสูตรใหม่ที่เน้นไปในทางดิจิทัลเทคโนโลยีหลายหลักสูตรซึ่งเป็นสิ่งที่น่าชื่นชม

หัวข้อที่ 4 งานวิจัยและนวัตกรรม เป็นเรื่องสำคัญมาก ในโครงสร้างกระทรวงใหม่ไม่เปิดโอกาสให้สถาบันอุดมศึกษาทำงานตามอำเภอใจของตนเองอย่างโดดเดี่ยวเช่นเดิมอีกต่อไป แต่สถาบันอุดมศึกษาต้องคิดในเรื่องการพัฒนาความรู้และเทคโนโลยีในสาขาของตน ไม่เฉพาะทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์สุขภาพเท่านั้น แต่สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ก็ต้องสร้างองค์ความรู้ใหม่ขึ้นมา เมื่อได้ความรู้ใหม่ที่มาจากการบูรณาการวิจัยจะนำความรู้ใหม่ไปสร้างนวัตกรรมใหม่อย่างไร สุดท้ายจะนำนวัตกรรมที่เกิดขึ้นไปใช้อย่างไรให้เกิดประโยชน์ต่อคนไทยทั้งประเทศ

หัวข้อที่ 5 การพัฒนางานบริการเพื่อตอบโจทย์ชุมชนและสังคม จะต้องช่วยคิดว่าสิ่งต่าง ๆ ที่ได้มาจากการพัฒนาในหัวข้อที่ 1 ถึง 4 จะนำไปใช้ในการบริการชุมชนและสังคมอย่างไร

การที่กรรมการสภามหาวิทยาลัยและผู้บริหารมหาวิทยาลัยมาร่วมสัมมนาในสองวันนี้เป็นกิจกรรมที่สืบเนื่องมา 26 ปี แล้ว และมีความสำคัญในการพลิกโฉมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่มาโดยตลอด สิ่งที่ได้สรุปจากการสัมมนาครั้งนี้ ผู้บริหารมหาวิทยาลัยและฝ่ายปฏิบัติจะนำไปกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ โครงการ และโครงการต่อไป และนำไปเสนอในการสัมมนาผู้บริหารมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ในเดือนมิถุนายนที่จังหวัดเชียงรายเพื่อหาข้อสรุปสุดท้ายเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติต่อไป จึงขอขอบพระคุณทุกท่านที่ได้มาร่วมสัมมนาในวันนี้ซึ่งเป็นสิ่งที่มีประโยชน์มาก สุดท้ายนี้ขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.สุรเกียรติ์ เสถียรไทย ที่ได้นำหนังสือมามอบเป็นอภินันทนาการแก่กรรมการสภามหาวิทยาลัยและผู้บริหารในวันนี้ และขอเปิดการประชุม ณ บัดนี้

สำนักงานสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© Office of the University Council

Chiang Mai University

การบรรยายพิเศษ เรื่อง “Disruptive World : เรื่องใกล้ตัวของชีวิตและสังคม”

วันที่ 2 มีนาคม 2562

เวลา 09.00 – 10.00 น.

โดย ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์เกษม วัฒนชัย
นายกสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่

สิ่งที่จะนำเสนอในวันนี้บางท่านอาจจะเคยได้ยินมาแล้ว แต่ที่ต้องนำมาเสนอซ้ำก็เพื่อประโยชน์ของผู้บริหารรุ่นใหม่ที่จะเข้ามาทำงาน สิ่งที่จะนำเสนอในวันนี้ ประกอบด้วยข้อมูล 4 – 5 ชุด เพื่อให้ผู้บริหารมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้เห็นภาพโดยรวมทั้งในแนวกว้างและ (ระยะเวลา) ยาว

ชุดที่หนึ่ง เกี่ยวกับมนุษยชาติโดยรวม

อดีตที่ผ่านมาของมนุษย์ เชื่อกันว่า

1. เมื่อ 13,500 ล้านปี เกิด Big Bang (ระเบิดครั้งใหญ่) กำเนิดระบบสุริยะ คือ ดวงอาทิตย์และดาวบริวาร

2. เมื่อ 4,500 ล้านปี กำเนิดโลกมนุษย์ขึ้น

3. เมื่อ 3,800 ล้านปี กำเนิดสิ่งมีชีวิตเซลล์เดียว ก่อนหน้านั้นไม่ปรากฏสิ่งมีชีวิต

4. เมื่อ 2.5 ล้านปี กำเนิดสกุล HOMO ที่ทวีปแอฟริกา เป็นต้นกำเนิดของมนุษย์ (Homo Erectus) มีความสามารถในการยืนสองขาได้

5. เมื่อ 2 ล้านปี มนุษย์ (โฮโม) แพร่กระจายออกจากแอฟริกาไปทั่วยุโรปและเอเชีย

6. เมื่อ 2 แสนปี เกิดมนุษย์ปัจจุบัน (Homo sapiens) ขึ้นในภาคตะวันออกของแอฟริกา มีความฉลาด

7. เมื่อ 7 หมื่นปี มนุษย์ปัจจุบันเกิดการเรียนรู้-รับรู้ เกิดภาษาพูด และอพยพออกจากทวีปแอฟริกา แพร่หลายไปทั่วโลก ยังชีพด้วยการล่าสัตว์และหาของป่า

8. เมื่อ 12,000 ปี มนุษย์รู้จักทำการเพาะปลูก ถือเป็นจุดเริ่มต้นของการปฏิวัติเกษตรกรรม รู้จักตั้งบ้านตั้งชุมชน สร้างจักรวรรดิ (6,000 – 5,000 ปี) สถาปนาศาสนา (ประมาณ 2,000 กว่าปี) ใน

คริสต์ศตวรรษที่ 5 ถึง คริสต์ศตวรรษที่ 15 เกิดยุคมืดในยุโรป ประมาณ คริสต์ศตวรรษที่ 16 เกิดกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่ปฏิเสธความเชื่อที่ศาสนาเคยสอน

9. เมื่อ 200 ปี เกิดการปฏิวัติอุตสาหกรรม ครอบครัวและชุมชนถูกแทนที่ด้วยรัฐชาติและการตลาด เกิดการล่าอาณานิคมและเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ครั้ง ทำให้พลโลกเสียชีวิตจำนวนมาก

10. เมื่อ 50 ปีมานี้ มีการประดิษฐ์คอมพิวเตอร์ เกิดเทคโนโลยีดิจิทัล และเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ก้าวหน้าอีกมากมาย เทคโนโลยีและนวัตกรรมเหล่านี้นำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงในการผลิต การค้า และเปลี่ยนแปลงวิถีคิดและการดำเนินชีวิตของมนุษย์

ปัจจุบันเป็นช่วงของคริสต์ศตวรรษที่ 21 ยังไม่ปรากฏว่าชาติใดเป็นชาติที่มีอิทธิพลเหนือชาติอื่น ไม่เหมือนในอดีต ที่อังกฤษเคยเป็นเจ้าอาณานิคมในคริสต์ศตวรรษที่ 19

คำถาม ระบบการศึกษา โดยเฉพาะอุดมศึกษาจะสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่ยิ่งใหญ่นี้อีกครั้งหนึ่งได้อย่างไร

ชุดที่สอง เกี่ยวกับระบอบการเมือง เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม

ระบอบเศรษฐกิจและการเมืองของโลก (The Politico-Economic Global Systems)

Century	System	End
19	Imperialism	-
20	1. Facism	สงครามโลกครั้งที่ 2
	2. Communism	1998
21	3 Liberalism	?

คำถาม ปัจจุบันระบอบการเมือง Liberalism ถือว่าเป็นระบอบการเมืองที่ไม่มีคู่แข่ง แต่สิ่งใดก็ตามที่ไม่มีคู่แข่งก็มักจะเกิดความเสื่อมโดยตัวเอง

สิ่งที่ Liberalism เชิดชู คือ เสรีภาพ (Liberty) และเสมอภาค (Equality) ซึ่งมีสาระสำคัญประกอบด้วย

1. เสรีประชาธิปไตย (Liberal democracy)
2. สิทธิมนุษยชน (Human rights)
3. ตลาดเสรี (Free markets)
4. สวัสดิการของรัฐ (Government welfare services)

ในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 20 มีนักคิดได้คาดการณ์ว่าใน 100 ปีข้างหน้า หากไม่มีการป้องกันหรือแก้ไข โลกมนุษย์ในคริสต์ศตวรรษที่ 21 (ค.ศ. 2000 - 2100) จะต้องเผชิญกับสิ่งเหล่านี้ ซึ่งเป็นเรื่องที่ทำนายสถาบันอุดมศึกษาเช่นเดียวกันว่าจะสร้างสันติภาพและสันติสุขแก่บ้านเมืองได้อย่างไร สิ่งเหล่านี้ คือ

1. ธรรมชาติ (ใหม่)

- 1.1 สังคมที่เคลื่อนไหวเร็ว - เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา
- 1.2 อัตราการเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว

1.3 บริบทข้ามพรมแดน ทั้งในระดับ หน่วยงาน องค์กร ประเทศ ทวีป มีการถกเถียงกันอย่างมากรวมทั้งนักปราชญ์ นักคิดตะวันตก รวมทั้งศูนย์ศึกษาต่าง ๆ ว่าจะวางท่าทีหรือกำหนดบทบาทของประเทศอย่างไรระหว่าง ปัจเจกนิยม กับ รัฐชาตินิยม หรือ โลกนิยม เช่น กรณีสหราชอาณาจักรแม้จะมีประชามติให้ลาออกจาก

สหภาพยุโรป แต่สภาพผู้แทนราษฎรก็ยังไม่สามารถหาข้อยุติได้ว่าจะกำหนดมาตรการที่เหมาะสมอย่างไรตามข้อเสนอของนายกรัฐมนตรีในการออกจากสหภาพยุโรป รวมทั้งสหรัฐอเมริกาที่เคยมีบทบาทในกิจการระหว่างประเทศเป็นอย่างสูงในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 20 (Pax Americana) ก็หันมาสนใจเฉพาะกิจการภายในของตนเองเป็นอย่างมากในลักษณะของชาตินิยมในสมัยประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ ก่อให้เกิดสัญญาณการเสื่อมถอยของอเมริกา และเกิดข้อถกเถียงในเรื่องบทบาทของผู้นำประเทศระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ของชาติ

1.4 สังคมเสมือน (virtual society) เส้นแบ่งระหว่างสังคมจริงกับสังคมเสมือนจริงลางเลือนลงไปทุกที เด็กรุ่นใหม่จะสามารถจำแนกชีวิตจริงกับชีวิตในโลกเสมือนได้ชัดเจนหรือไม่ ซึ่งเป็นโจทย์วิจัยที่สำคัญสำหรับกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

2. ยุคแห่งความสุดโต่ง

2.1 สุดโต่งด้านปรากฏการณ์ธรรมชาติ สุดโต่งด้านสิ่งแวดล้อม-ภูมิอากาศ
2.2 สุดโต่งด้านการเมือง สุดโต่งด้านสังคม
2.3 สุดโต่งด้านเศรษฐกิจ เกิดขึ้นทั่วโลก จากระบบทุนนิยมที่ใช้มาหลายสิบปีได้สร้างความแตกต่างทางเศรษฐกิจอย่างมหาศาล

2.4 สุดโต่งด้านการรักษาพยาบาล การออกแบบระบบการรักษาพยาบาลของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกประสบปัญหาอย่างมากที่ออกแบบให้ครอบคลุมประชากรของประเทศทุกประเทศทั้งสามกลุ่ม คือ คนรวย คนชั้นกลาง และคนยากจน

3. ร้อยปีแห่งวิกฤติการณ์

3.1 วิกฤติคนล้นโลก ภาวะคนล้นโลกส่งผลกระทบต่อน้องคนรุ่นต่าง ๆ ของสหประชาชาติมากขึ้นเรื่อย ๆ
3.2 วิกฤติภาวะโลกร้อน ยังไม่สามารถแก้ไขได้ เนื่องจากประเทศมหาอำนาจอย่างสหรัฐอเมริกาไม่นำพาต่อข้อตกลงต่าง ๆ เพื่อลดภาวะโลกร้อน

3.3 วิกฤติพลังงาน พลังงานเป็นเครื่องมือในทางการเมืองระหว่างประเทศที่รุนแรงที่สุด ทั้งกลุ่ม OPEC รัสเซีย และสหรัฐอเมริกาซึ่งกำลังจะเป็นประเทศผู้ส่งออกน้ำมันอันดับหนึ่งของโลก

3.4 วิกฤติการขาดแคลนน้ำจืด นำไปสู่วิกฤติอาหาร องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติทราบข้อมูลว่ามีประชากรโลกที่ขาดอาหารมีอยู่ประมาณ 7 - 8 ร้อยล้านคน แต่ไม่สามารถช่วยเหลือได้มาก เพราะต้องการเงินบริจาคจำนวนมากและการช่วยเข็นนั้นก็ไม่มี

องค์กรข้ามชาติในศตวรรษนี้จึงลดความสำคัญลงไปทุกวัน สหประชาชาติยังจะมีพลังพอที่จะรักษาสันติภาพของโลกได้หรือไม่ ช่วยแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำในโลกได้หรือไม่

4. ความเหลื่อมล้ำรอบด้าน

- 4.1 ชนบท กับเมือง
- 4.2 การได้รับการศึกษา กับการไม่ได้รับการศึกษา
- 4.3 โคตรรวย กับโคตรจน
- 4.4 การเข้าถึงบริการ กับการขาดโอกาส

การระดมสมองในกลุ่มที่ 5 ซึ่งเกี่ยวกับบริการวิชาการแก่ชุมชนขอให้คำนึงถึงความเหลื่อมล้ำในโอกาสที่จะได้รับการศึกษาด้วย รวมทั้งโอกาสในการเข้าถึงบริการ เช่น บริการรักษาพยาบาล ทำอย่างไรที่จะให้ผู้ที่ยู่ท้องที่ทุรกันดารเมื่อเจ็บป่วยสามารถเข้าถึงการรักษาพยาบาลได้มากขึ้น ซึ่งภายใต้ทรัพยากรและเงื่อนไขที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่มีอยู่ในปัจจุบันสามารถทำได้มาก และถ้าจัดรูปแบบให้ดีก็จะเป็นต้นแบบสำหรับรัฐใช้เป็น

ตัวอย่างให้แก่ส่วนราชการอื่น ๆ ต่อไป

ชุดที่สาม เกี่ยวกับ Disruption

Disruption (พลิกโฉม - ทำลายล้าง)

1. Science - Technology ⇨ Disruption เกิดผลกระทบทางสังคมและเศรษฐกิจ
2. คุณธรรม - จริยธรรม ⇨ Disruption มีผลกระทบรุนแรงมาก เกิดการคอร์รัปชั่นทั่วทุกวงการ

ถ้ากลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์จะทํารีวิวเกี่ยวกับเรื่องนี้ก็จะเป็นประโยชน์มาก

ถ้ามหาวิทยาลัยเชียงใหม่จะพลิกโฉม สิ่งที่ทำได้ง่ายที่สุด คือ ด้านกายภาพ คณะที่ตั้งมาในยุคแรกของการก่อตั้งมหาวิทยาลัย มาจนถึงบัดนี้อาคาร เครื่องมือต่าง ๆ ที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนชำรุดทรุดโทรมมากแล้ว ขอให้ดำเนินการปรับปรุง-จัดซื้อจัดหาใหม่ ถ้าขาดแคลนงบประมาณ ขอให้มหาวิทยาลัยพิจารณาช่วยเหลือด้วย รวมทั้งส่วนงานใหม่ที่มีงบประมาณไม่เพียงพอ

เหตุใดจึงต้องให้ความสนใจเรื่องคุณธรรม จริยธรรม

มีนักวิทยาศาสตร์จาก Macquarie University ออสเตรเลีย สนใจเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและนำปรัชญานี้ไปเทียบกับวิกฤติการณ์ทางการเงินที่เกิดขึ้นที่นครนิวยอร์กเมื่อ ปี 2551 โดยได้จำแนกทุนนิยมเป็น 2 พวก คือ

ทุนนิยมคุณธรรม	ทุนนิยมสามัญ
- ได้กำไรภายใต้กฎหมาย / ศีลธรรม	- ได้กำไรสูงสุด โดยผิดกฎหมาย-ผิดศีลธรรม
ทุนนิยม "ฝัง" ↓ รักษามันเมือง ผู้คน - สิ่งแวดล้อม	ทุนนิยม "ตักแต่น" ↓ ทำลาย - ทำร้ายบ้านเมือง

ทุนนิยมคุณธรรมหรือเรียกอีกอย่างหนึ่ง "ทุนนิยมฝัง" เปรียบดังชาวนาปลูกข้าวโพด เมื่อข้าวโพดออกดอกแต่ยังไม่เป็นฝัก ฝังมาหาน้ำหวานจากดอกข้าวโพด ขณะเดียวกันก็ช่วยผสมเกสรทำให้ข้าวโพดออกฝัก เมื่อฝักแก่ก็เก็บกินและขายเป็นรายได้ ทุนนิยมแบบนี้มุ่งหวังกำไรพอประมาณ ทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องไม่เดือดร้อน ปฏิบัติตามกฎหมาย รักษาทรัพยากรสิ่งแวดล้อม

ทุนนิยมสามัญหรือเรียกอีกอย่างหนึ่ง "ทุนนิยมตักแต่น" เปรียบดังชาวนาปลูกข้าวโพด เมื่อข้าวโพดออกดอกแต่ยังไม่เป็นฝัก ตักแต่นลงกินข้าวโพดหมดทั้งต้นและดอก เมื่อกินหมดแล้วก็จากไป ตักแต่นอ้อมท้องแต่ชาวนาล้มจมเพราะไม่เหลืออะไรที่จะเก็บเกี่ยวได้อีกเลย ทุนนิยมสามัญมุ่งกำไรสูงสุดโดยไม่คำนึงศีลธรรม จรรยา หรือแม้แต่การเสียกฎหมาย เอาเปรียบผู้อื่น ทำลายทรัพยากร รวมทั้งหน่วยงานที่กำกับดูแลก็ปล่อยปละละเลย เกิดผลเสียต่อสังคมและประเทศชาติมหาศาล เช่น การเกิดวิกฤติการณ์ทางการเงินดังกล่าว

ชุดที่สี่ ข้อมูลจากการประชุม World Economic forum

จากการประชุม World Economic forum ที่เมือง Davos เมื่อ 2 ปีที่แล้ว มีการหารือกันว่าสิ่งใดที่ทำให้เกิดการพลิกโฉม หรือการทำลายล้างสิ่งที่มีอยู่เดิม ซึ่งมีความเห็นร่วมกันว่า สิ่งที่เป็นพลังผลักดันในเรื่องนี้ คือ

1. Globalization เมื่อคริสต์ศตวรรษที่ 15 เจิ้งเหอ แม่ทัพเรือจีน นำกองเรือเดินทางผ่านทะเลจีนใต้ ผ่านช่องแคบมะละกา มหาสมุทรอินเดีย ไปทางตะวันออกของทวีปแอฟริกา เดินทางถึง 7 เทียว แต่ละเที่ยวมีเรือนับร้อยลำ ผู้คนนับหมื่น นักประวัติศาสตร์ตะวันตกตั้งข้อสังเกตว่าเจิ้งเหอไม่เคยยึดดินแดนใดเป็นเมืองขึ้นเลย หลังจากนั้นไม่กี่ปี คริสโตเฟอร์ โคลัมบัส นำเรือ 3 ลำ จากสเปน แล่นข้ามมหาสมุทรแอตแลนติกไปทางตะวันตก

จนถึงทะเลแคริบเบียน เมื่อมีความชำนาญในการเดินเรือมากขึ้นและคุ้นเคยกับเส้นทางเดินเรือแล้ว ก็ได้ยึดดินแดนที่พบใหม่ รวมทั้งชาติตะวันตกอื่นที่เดินเรือตามไปในภายหลัง ไม่ว่าจะเป็นโปรตุเกส ดัตช์ อังกฤษ ฝรั่งเศส ก็ไปยึดดินแดนที่ค้นพบใหม่ ซึ่งเป็นข้อที่แตกต่างจากจีน การแสวงหาอาณานิคมเป็นการเริ่มต้นของ Globalization 1.0 ก่อนหน้านั้นก็มีเส้นทางสายไหมที่จีนส่งไหมไปขายในยุโรป เมื่อได้เงินมาจีนก็ซื้อม้าเพื่อเป็นกำลังทางทหาร เส้นทางการค้านี้ทำให้ศาสนาพุทธ คริสต์ อิสลาม และวัฒนธรรมภายนอกหลั่งไหลเข้าสู่จีนด้วย มีการแลกเปลี่ยนอารยธรรมระหว่างจีน ยุโรป อาหรับ มาถึงวันนี้เป็นช่วงเวลาของ Globalization 4.0 การขนส่งทางอากาศโดยสายการบินต้นทุนต่ำแพร่หลายไปทั่วโลก One Belt One Road Initiatives ของจีนเป็นเรื่องที่น่าสนใจอย่างยิ่ง การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของไทยในเรื่องการติดต่อสื่อสารและการคมนาคมขนส่งลำช้าไปหลายสิบปีซึ่งต่างกับจีนที่ได้ลงทุนเรื่องนี้เป็นอย่างมากเพื่อให้เกิดความสะดวกในการขนส่ง เช่น การเจาะอุโมงค์ การก่อสร้างสะพานขนาดใหญ่ข้ามหุบเขาต่าง ๆ เพื่อให้เส้นทางสั้นและตรง การศึกษาทางวิศวกรรมศาสตร์ในประเทศจีนจะเน้นในการศึกษาเชิงลึก เช่น วิศวกรรมเกี่ยวกับการสร้างสะพานและอุโมงค์ วิศวกรรมอวกาศ เป็นต้น การพัฒนาชุมชนของจีนเน้นการพัฒนาชนบท เพื่อมีให้คนในชนบทอพยพเข้ามาอยู่ในเมืองใหญ่ โดยการทำให้คุณภาพชีวิตของคนในชนบทเท่ากับคนในเมือง สิ่งที่จะต้องทำประการแรก คือการสร้างโครงสร้างพื้นฐานที่ดี เพื่อให้สามารถขนส่งสินค้ามาขายได้โดยสะดวก รวมทั้งจัดสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ทั้งด้านการศึกษา การรักษาพยาบาล รวมทั้งที่พักอาศัยแบบสมัยใหม่ สำหรับคนในชนบทด้วย และใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ช่วยในการพัฒนาอาชีพของคนในชนบท

2. Digitalization มี 2 ประเภท คือ Skill และ Literacy ตัวอย่างเช่น การจัดหาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์เพื่อให้เด็กและครูสามารถใช้คอมพิวเตอร์ได้ เป็นการสร้าง Skill แต่ถ้าจะทำให้ได้ในระดับสูงขึ้น คือ การสอนให้ครูและนักเรียนเขียนโปรแกรมง่าย ๆ ได้ สอนให้รู้จักหาความรู้จาก digital skill และนำความรู้ไปสร้างนวัตกรรมออกไปขายเป็นสินค้า อย่างนี้เรียกว่า digital literacy ดังนั้นจึงควรให้นักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีทั้ง digital skill และ digital literacy

3. Dis-intermediation ตัดคนกลาง ผู้ผลิตเมื่อผลิตสินค้าได้ก็โฆษณาสินค้าออนไลน์ ผู้ซื้อก็สั่งสินค้าโดยตรงผ่านไลน์ คนกลางจึงถูกตัดออกไป กิจการบางอย่างเช่นโรงสีข้าวซึ่งเคยรุ่งเรืองก็ซบเซา เพราะชาวนาจ้างสีข้าวและนำข้าวสารกลับมาบรรจุถุงแล้วขายผ่านออนไลน์

4. Terrorism-Wars การก่อการร้ายและสงครามก่อให้เกิดการทำลายล้าง สถาบันอุดมศึกษาตะวันตกที่สนใจเรื่องนี้พยายามส่งเสริมการศึกษาด้านสันติศึกษา (Peace Education)

เมื่อวันที่ 22-25 มกราคม 2562 มีการประชุม World Economic Forum ที่เมือง Davos สวิตเซอร์แลนด์ หัวข้อ Globalization 4.0 ก่อนการประชุม มีการประชุมกลุ่มย่อย 4 กลุ่ม

กลุ่มแรก พูดถึง Global Economic Leadership มีความเห็นว่า กลุ่มผู้นำทางเศรษฐกิจของโลกมิใช่เป็น “พหุภาคีนิยม” ที่เป็นการทำข้อตกลงกลุ่มใหญ่มาก ๆ อีกต่อไปแล้วเพราะไม่อาจหาข้อตกลงหรือความเห็นชอบร่วมกันได้ จึงนำมาสู่การหาข้อตกลงเป็นกลุ่มประเทศที่มีจำนวนไม่มากนักซึ่งมีผลประโยชน์ใกล้เคียงกันหรือ “พหุนิยม” (Global economic leadership is no longer dominated by multilateralism but characterized by plurilateralism)

กลุ่มที่สอง พูดถึง ดุลแห่งอำนาจ มีความเห็นว่า ดุลแห่งอำนาจเปลี่ยนจากขั้วอำนาจเดียว เป็นหลายขั้วอำนาจ (The balance of power has shifted from unipolar to multipolar)

กลุ่มที่สาม พูดถึง ความท้าทายทางนิเวศวิทยาที่มีจำกัดอยู่เฉพาะเรื่องการเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศ เท่านั้นแต่กำลังคุกคามการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอีกด้วย (Ecological challenges, included but not limited to climate changes, are threatening socio-economic development)

กลุ่มที่สี่ พูดถึง การปฏิวัติอุตสาหกรรม ครั้งที่ 4 ซึ่งนำด้วยเทคโนโลยี มีการเปลี่ยนแปลงด้วยความเร็ว และขนาดที่ไม่มีใครเทียบได้ในประวัติศาสตร์ (The Fourth Industrial Revolution is introducing technologies at speed and scale unparalleled in history) จากเรื่องนี้ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ควรมีคณะทำงานถาวรในแต่ละกลุ่มสาขาวิชา ช่วยกันคิดว่า การเรียนการสอน หลักสูตร ที่เคยใช้มาเป็นสิบ ๆ ปี ขณะนี้ยังสอดคล้องกับการพัฒนาเทคโนโลยีหรือไม่

จากโจทย์ทั้ง 4 ข้อ เมื่อนำเข้าที่ประชุมใหญ่เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาคำตอบ ผู้เข้าประชุมได้มีคำถามสำคัญ 2 ประการคือ

1. จะเกิดอะไรขึ้น (What will happen next?) ไม่มีใครตอบได้ ตอบได้แต่เพียงว่าสิ่งที่เกิดขึ้นมี 2 ลักษณะ คือ

- Unpredictable (คาดไม่ได้)

- Unreliable (ไวใจไม่ได้) จึงต้องไตร่ตรอง ใครควรดูแล แยกแยะเพื่อให้รู้ว่า สิ่งใดถูกสิ่งใดที่ผิด สิ่งใดเชื่อได้ สิ่งใดหลอกลวง

2. แล้วจะเตรียมตัวอย่างไร What do we do then? ไม่มีผู้ใดให้คำตอบที่ชัดเจนได้ บอกได้เพียงว่า

- ขอให้มีความยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนได้ (resilience) เพื่อให้ปรับตัวได้ง่าย

- คิดร่วมกัน - ทำร่วมกัน (inclusiveness)

ชุดที่ห้า พันธกิจและการดำเนินงาน

แนวโน้มการดำเนินงานขององค์กรในอนาคต

1. ต้องนำปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) เข้ามาใช้ในการดำเนินงานเพราะ AI สามารถแทรกเข้าไปได้ในทุกกลไก ไม่ว่าอาชีพใด สาขาใด

2. ใช้ระบบอัตโนมัติ (Automation) ให้มาก

3. บริการดูแล (Care Services) สำหรับ 3 กลุ่ม จะมีโอกาสมาก คือ

- เด็กเล็ก (The Young) 3 ปีแรกของช่วงชีวิต เป็น 3 ปีที่มีคุณค่ามาก จะต้องเลี้ยงดูอย่างไร

- ผู้ป่วย (The Sick)

- ผู้สูงอายุ (The Elderly)

มหาวิทยาลัยควรทบทวนพันธกิจที่กำลังทำอยู่

1. อันใดยังใช้ได้ - ทำต่อ

2. อันใดใช้ไม่ได้ - เลิกเสีย

3. อันใดยังไม่ได้ทำ - คิดใหม่ - ทำใหม่

รวมทั้งพิจารณานำหลักปรัชญาแห่งเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินงานเพื่อเกิดความยั่งยืน

การประยุกต์หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการปฏิบัติงานเพื่อความยั่งยืนขององค์กร

1. เงื่อนไขเบื้องต้น

1.1 ต้องเป็นหน่วยงานที่มีคุณธรรม

1.2 ต้องใช้องค์ความรู้และปัญญา

1.3 เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบ กระตือรือร้น เสียสละเพื่อส่วนรวม

2. การตัดสินใจต้อง ประกอบด้วย

2.1 พอเหมาะพอควรตามอัตภาพ

2.2 อธิบายได้ว่าสอดคล้องกับหลักกฎหมาย หรือศีลธรรมจรรยา

2.3 การสร้างภูมิคุ้มกัน (สอดคล้องกับทรัพยากรที่มีอยู่) ใน 4 เรื่อง คือ

- (1) การเงิน
- (2) สังคม (ความรู้ สุขภาพ ศีลธรรม จรรยา)
- (3) สิ่งแวดล้อม
- (4) วัฒนธรรม

บทเรียนจาก Davos น่าจะเป็นประโยชน์ในสิ่งที่กำลังคิดเพื่อวางกรอบสำหรับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ในอนาคตอันใกล้

สำนักงานสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© Office of the University Council
Chiang Mai University

การบรรยายพิเศษ
เรื่อง “มหาวิทยาลัยกับการปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง (Disruptive World)”
วันที่ 2 มีนาคม 2562
เวลา 10.20 – 12.00 น.

โดย ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.สุรเกียรติ์ เสถียรไทย
 กรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ
 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

1. สิ่งท้าทายการปรับตัวของมหาวิทยาลัย

1) แนวโน้มใหญ่ของโลก (Global Mega Trend)

(1) **สังคมสูงอายุ (Aging Society)** สิ่งที่น่ากลัว คือ ภายในเวลาไม่กี่ปี กำลังแรงงานของไทย ประมาณร้อยละ 20 – 30 จะเป็นผู้สูงอายุ สำหรับประเทศอื่นที่จะเป็นสังคมสูงอายุ ได้แก่ สิงคโปร์ ญี่ปุ่น และจีน ขณะที่เมียนมาร์ เวียดนาม ฟิลิปปินส์ และอินโดนีเซีย กลับเป็นตรงกันข้าม คือเป็นสังคมที่มีคนหนุ่มสาวจำนวนมาก ถ้าเปรียบเทียบระหว่างไทย สิงคโปร์ ญี่ปุ่น และจีน จะเห็นว่าประเทศไทย มี GDP per capita income ต่ำที่สุด หรือ “แก่แต่ยังไม่ทันรวย” วิธีการแก้ปัญหาจึงต้องต่างจากประเทศอื่น ๆ เช่น การให้ข้าราชการเกษียณอายุเมื่ออายุ 65 ปี หรือให้ผู้ที่เกษียณอายุไปแล้วกลับมาทำงานใหม่ ส่วนสิงคโปร์เนื่องจากเป็นประเทศที่มีเงิน รัฐบาลก็จะสนับสนุนเงินเดือน ๆ ละ 500 เหรียญสิงคโปร์ให้แก่ผู้ที่ต้องการกลับเข้ามาศึกษาในเรื่อง Internet of Things, Automation, Robotic, Machine Learning เป็นต้น ส่วนจีนและญี่ปุ่นก็มีรูปแบบที่แตกต่างกัน **ซึ่งประเทศไทยควรจะวางนโยบายเรื่องนี้บนฐานขององค์ความรู้ซึ่งจะเป็นโจทย์วิจัยสำหรับสถาบันอุดมศึกษา** ในเรื่องของสังคมและเศรษฐกิจ แบบแผนของพฤติกรรมก็เปลี่ยนไป มีกิจการเพื่อให้การดูแลผู้สูงอายุทั้งในเรื่องความสวยงาม เรื่องการชะลอวัย การดูแลสุขภาพซึ่งรวมทั้งสุขภาพจิตด้วย เช่น มีรีสอร์ทที่จัดบริการในเรื่องการนั่งสมาธิ การแนะนำเรื่องอาหารการกิน การออกกำลังกาย เป็นต้น ประเทศไทยอาจจะโชคดีที่นำผลกระทบจากสังคมสูงอายุมาทำให้เกิดประโยชน์ได้ ไทยมีแนวโน้มที่จะเป็น Medical Hub หรือ Tourism Hub รวมทั้งเรื่องที่เกี่ยวข้องกัน เช่น อาหาร **ซึ่งเรื่องเหล่านี้เป็นสิ่งที่มหาวิทยาลัยต้องรับรู้และตระหนักว่า การเรียนการสอน ทิศทางการวิจัย และการสร้างคน สร้างงานจะมุ่งไปสู่ทิศทางดังกล่าวได้อย่างไร**

ขณะเดียวกันก็มีผลกระทบด้านการศึกษาเพราะขาดแคลนคนที่จะมาเรียนในทุกระดับ โรงเรียนประถมศึกษาหลายแห่งต้องปิดไปเช่นเดียวกับโรงเรียนมัธยม สถาบันอุดมศึกษาต้องรับนักเรียนต่างชาติ ซึ่งก็มีนักเรียนที่มีสติปัญญาดี เพราะกลุ่มนักเรียนที่เรียนเก่งก็มุ่งที่จะไปศึกษาในประเทศที่มีมหาวิทยาลัยติดอันดับโลกในระดับต้น ๆ สถาบันอุดมศึกษาเอกชนจะรับผลกระทบจากเรื่องนี้มากที่สุดเพราะรายได้หลักมาจาก ค่าธรรมเนียมการศึกษาจึงต้องปรับตัว เช่น การทำ Road Show หลายแห่งต้องขายกิจการ หรือมีความร่วมมือกับต่างชาติ หรือปิดคณะวิชาบางคณะ ปิดหลักสูตร ปิดกระบวนวิชา โอนอาจารย์ที่สอนไปสอนวิชาอื่น สถาบันอุดมศึกษาของรัฐอาจจะโชคดีที่มีงบประมาณของรัฐมาอุดหนุนแม้ว่าโดยผลการดำเนินงานในบางสาขาอาจ ถือได้ว่าขาดทุนหรือเกือบจะต้องปิดกิจการ การเปิดสอนหลักสูตรต่าง ๆ จึงอาจจะยังไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ ในภาพการศึกษาจริง ๆ แล้วควรจะต้องเห็นการรวบรวมของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน การรวบรวม สถาบันอุดมศึกษาของรัฐในระยะสองสามปีข้างหน้า และที่เป็นปัญหาสำคัญ คือ บรรดาครูอาจารย์ในทุกระดับ ซึ่งมีประมาณ 1 ล้านคน อาจกล่าวได้ว่าการจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแบบพลิกโฉมในบุคลากรกลุ่มนี้เป็นเรื่อง ที่ยากที่สุด และบุคลากรกลุ่มนี้มีพลังในการต่อรองทางการเมืองมากที่สุด การขาดแคลนกำลังคนเป็นเหตุผล สำคัญประการหนึ่งที่ทำให้โรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ของต่างชาติบางประเภทต้องย้ายฐานการผลิตไปยัง ประเทศเพื่อนบ้าน นโยบายของรัฐบาลไทยเมื่อสองสามปีก่อนที่พยายามสร้างรายได้ในชนบทโดยการจ้างงานก็ไม่ เกิดประโยชน์เพราะในชนบทมีแต่เด็กกับผู้สูงอายุ ส่วนคนหนุ่มสาวหายไปซึ่งไม่ได้เกิดจากเหตุที่ว่ามาทำงานใน เมืองใหญ่แต่เพราะอัตราการเกิดลดลงประกอบกับประสิทธิภาพของการคุมกำเนิด จึงทำให้เข้าสู่สังคมสูงอายุเร็ว ขึ้น **ผู้สูงอายุมีจำนวนมากและมีคุณภาพแต่ยังไม่ได้รับการเพิ่มพูนทักษะ (Reskill หรือ Upskill) เพื่อรองรับกับ สถานการณ์โลกที่เปลี่ยนอย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นโจทย์สำคัญ**

ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ สิ่งที่ยังไม่ค่อยได้คิดกันคือ อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของ ไทยที่ลดลง ภาพที่ต่างประเทศมองเห็นของสังคมสูงอายุ คือ ทำให้ขนาดของเศรษฐกิจลดลงทั้งที่จำนวนพลเมือง ยังเท่าเดิมเพราะผู้สูงอายุใช้จ่ายน้อยลง รวมทั้งไม่ชอบลงทุนหรือถ้าลงทุนก็ไม่ชอบความเสี่ยงจึงมักลงทุนใน พันธบัตรซึ่งได้รับผลตอบแทนในอัตราต่ำมาก รวมทั้งไม่มีกองทุนของรัฐบาล (Government Wealth Fund เพื่อ นำเงินกองทุนไปลงทุนต่างประเทศ เช่น ในญี่ปุ่น สิงคโปร์ หรือซาอุดีอาระเบีย) ที่จะให้ลงทุนได้ จึงทำให้มีเงินออม ในประเทศสูงมาก กองทุนระหว่างประเทศได้คาดการณ์ว่าค่าใช้จ่ายของรัฐในการรักษาพยาบาลซึ่งปัจจุบัน อยู่ที่ ร้อยละ 8 จะสูงถึงร้อยละ 16 ในระยะเวลา 20 ปีข้างหน้า ซึ่งเป็นภาระที่กระทรวงการคลังมีความกังวล **แนวทางแก้ไขเรื่องเหล่านี้ก็มีหลายแนวทางสามารถใช้เป็นโจทย์วิจัยของกลุ่มสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ได้** เช่น การลงทุนของรัฐเพื่อให้อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น โครงสร้างพื้นฐานที่จะเกื้อกูลผู้สูงอายุ รวมทั้งสามารถเข้าถึงธุรกิจบางสาขาได้ (ซึ่งในต่างประเทศมีการทำวิจัยเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจสำหรับผู้สูงอายุ เรียกว่า “Silver Economy” Silver ในที่นี้ก็หมายถึงผลผลิตเงินหรือผลขานั่นเอง) การดูแลสุขภาพทั้งในแง่ของ การเป็นผู้จัด (Provider) และการเข้าถึง การจัดระบบเงินกู้ที่จูงใจให้ผู้สูงอายุกู้เงินได้พอประมาณ การจัดส่งสินค้า ถึงที่พักอาศัยตามคำสั่งซื้อขายผ่านออนไลน์สำหรับผู้สูงอายุติดเตียงหรือนั่งรถเข็นแต่ยังมีความสามารถทางสมอง การประดิษฐ์หุ่นยนต์สำหรับทำกายภาพบำบัดผู้สูงอายุทดแทนคน เนื่องจากบางประเทศค่าแรงสูงมาก **สิ่งที่กล่าวมา นี่เป็นธุรกิจหรือเป็นนวัตกรรมที่มหาวิทยาลัยต้องคิดว่าจะเลือกทำเช่นนั้นหรือไม่ งานวิจัยของมหาวิทยาลัยสามารถ ต่อยอดในเชิงพาณิชย์ได้หรือไม่** ซึ่งพบว่ามีงานวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาบางแห่งหรือบางกลุ่มไม่สามารถจะต่อ ยอดในเชิงพาณิชย์ได้เลย เหตุผลสำคัญคือเงินทุนสนับสนุนไม่มี หลายโครงการเป็นโครงการขนาดเล็กมาก และ ขาดความเกี่ยวโยงกันระหว่างภาควิชาการและภาคเอกชน การวิจัยจากหิ้งสู่ห้างจึงไม่สามารถเกิดขึ้นจริงได้ เทคโนโลยีหลายอย่างที่ใช้กับคนรุ่นใหม่ก็สามารถปรับไปใช้กับผู้สูงอายุได้ เช่น อุปกรณ์พกพาเพื่อวัดระบบการ

ทำงานของอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกายและส่งสัญญาณเตือนเมื่อมีสิ่งผิดปกติหรือได้รับบาดเจ็บหรือหกล้ม รวมทั้งส่งสัญญาณเตือนไปยังผู้ดูแลหรือญาติมิตรให้ทราบด้วย

คำถามสำหรับสังคมสูงอายุ คือ จะแก้ปัญหาอย่างไร มหาวิทยาลัยจะมีส่วนอย่างไรเพื่อให้ผู้สูงอายุเข้าสู่ตลาดแรงงานในยุค 4.0 ได้ มหาวิทยาลัยจะมีส่วนสร้างงานให้กับผู้สูงอายุอย่างไร เป็นคำถามสำคัญที่จะต้องนำไปพิจารณาหรือกันต่อไป

(2) **สังคมที่มีชนชั้นกลางมากยิ่งขึ้น (Middle-Class)** จะมีอุปสงค์ต่าง ๆ มากขึ้นเพราะมีรายได้มากขึ้น คนกลุ่มนี้มีความต้องการเข้าถึงเทคโนโลยี ความสะดวกสบาย นิยมบริโภคมากขึ้น เรียกร้องประชาธิปไตยมากขึ้น

(3) **สังคมความเป็นเมือง (Urbanization)** รูปแบบของการทำธุรกิจและพฤติกรรมของคนก็เปลี่ยนไป ร้านโชห่วยหายไป ร้านสะดวกซื้อเข้ามาแทนที่ และกลายเป็นความคุ้นชินกับสิ่งใหม่ ถ้าขาดหายไปจะเป็นอุปสรรคกับการดำเนินชีวิตประจำวันเป็นอย่างมาก วิถีชีวิตแบบนี้เป็นโอกาสของการทำธุรกิจใหม่ เช่น ธุรกิจบรรจุภัณฑ์เนื่องจากต้องกระจายสินค้าไปจำหน่ายในร้านค้าสะดวกซื้อทั่วประเทศ นอกจากนั้นก็มีธุรกิจโฆษณาสินค้ารูปแบบต่าง ๆ ทั้งทำป้ายโฆษณา และทำในสื่อออนไลน์ซึ่งพบเห็นได้ทั่วไป สิ่งสำคัญคือผู้บริโภคต้องการโฆษณา มีสิ่งที่น่าศึกษาหลายประการจากการเป็นสังคมเมือง เช่น พฤติกรรมของคนที่เปลี่ยนไป ความเป็นชุมชนแบบดั้งเดิมมีผลกระทบอย่างไร ถูกทำลายไปหรือไม่ ชุมชนอยู่ร่วมกับความเป็นเมืองได้อย่างไร

(4) **สังคมที่สนใจพลังงานหลากหลายและความมั่นคงทางอาหาร (Shortage of (and Politics of) Food and Energy)** มากขึ้น สนใจในเรื่องพลังงานรูปแบบต่าง ๆ พลังงานทางเลือก พลังงานทดแทน พลังงานสะอาด

(5) **สังคมนวัตกรรม (The Age of Innovation)** โลกมีการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 1 เปลี่ยนจากเกษตรแท้ ๆ เป็นการเกษตรเพื่อส่งออก การปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 2 ซึ่งตรงกับยุคโชติช่วงชัชวาลของประเทศไทย คือ อุตสาหกรรมปิโตรเคมี การปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 3 คือ การผลิตสิ่งของจำนวนมาก ใช้คอมพิวเตอร์เข้ามาช่วยเหลือ ปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 คือ ยุคดิจิทัล ซึ่งตรงกับช่วงเวลาที่ประเทศไทยพยายามปฏิรูปเศรษฐกิจครั้งที่ 4 ถ้าพิจารณากรณีประเทศไทยโดยละเอียดทั้งประเทศแล้วจะพบว่าพื้นที่ในประเทศไทยอยู่ในสถานการณ์ของการปฏิวัติอุตสาหกรรม ครั้งที่ 1 ครั้งที่ 2 ครั้งที่ 3 และครั้งที่ 4 แตกต่างกันไป **จึงเป็นโจทย์ที่มหาวิทยาลัยต้องทำความเข้าใจด้วยว่าเมื่อก้าวถึงประเทศไทย 4.0 หมายความว่าอะไร** เพราะถ้าจะให้คนไทยทุกคนเป็นคนไทยยุค 4.0 ทั้งหมด วิธีดำเนินการก็จะเป็นรูปแบบหนึ่ง แต่ถ้าจะให้คนไทยที่มีวิถีชีวิตจากคนละยุคเป็นคนไทย 1.0, 2.0, 3.0 และ 4.0 สามารถดำรงชีวิตร่วมกันได้อย่างสงบสุขตามสภาพของตานั้น และได้ประโยชน์จากการเป็นประเทศไทย 4.0 ได้ตามสมควร วิธีการดำเนินการก็จะเป็นอีกรูปแบบหนึ่ง และสิ่งสำคัญที่สุดที่จะต้องปรับเปลี่ยนและทำได้ยากมาก ก็คือ ความคิดที่ฝังลึกอยู่ในจิตใจ (Mindset) ของคน การตีโจทย์เรื่องประเทศไทย 4.0 จึงต้องตีโจทย์ให้ชัด **ซึ่งน่าจะเป็นว่าสังคมไทย 4.0 เป็นสังคมที่คนไทยกลุ่มต่าง ๆ ทั้ง 1.0, 2.0, 3.0 และ 4.0 อยู่ร่วมกันอย่างมีสันติสุขและได้ประโยชน์จาก 4.0 ตามสมควร แต่มีไว้จะทำให้คนไทยทุกคนเป็น 4.0 สิ่งที่เกิดขึ้นกับสังคมนวัตกรรมคือ คนต่งานมีจำนวนมาก ความเหลื่อมล้ำสูงขึ้น ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจที่มีอยู่เดิมจะเป็นความเหลื่อมล้ำทางเทคโนโลยี เพราะผู้ที่เข้าถึงเทคโนโลยีจะขยายกิจการได้เร็วมาก ผู้ที่ไม่เข้าถึงเทคโนโลยีจะมีปัญหาด้านรายได้ ความต่างของรายได้จะยิ่งมีมากขึ้น การเข้าถึงเทคโนโลยีและความไม่รู้จะทำให้เกิดความน้อยเนื้อต่ำใจและเจ็บแค้นมากขึ้น ซึ่งเป็นปัจจัยที่เป็นอันตรายในเชิงสังคม มหาวิทยาลัยน่าจะได้ดูแลประเด็นเหล่านี้ มหาวิทยาลัยไทยอาจจะไม่สามารถสร้างเทคโนโลยีเองได้ แต่มหาวิทยาลัยจะต้องสร้างผู้ใช้เทคโนโลยีเป็น ขณะนี้ได้ทำบทบาทดังกล่าวแล้วหรือไม่ ขณะนี้ลิ่งคโพรมีเป้าหมายที่จะทำให้พลเมืองเป็นผู้ใช้เทคโนโลยีให้ได้ภายใน 5 ปี**

ขณะเดียวกันก็ลงทุนพัฒนาคนเพื่อให้เป็นผู้ผลิตเทคโนโลยีไปด้วยพร้อมกัน ขณะนี้มีการทำธุรกิจใหม่ ๆ ที่ใช้เงินดิจิทัล แต่ประเทศไทยก็มีกฎหมายที่ห้ามการทำธุรกิจแบบนี้ทั้งในความเป็นจริงไม่สามารถห้ามได้ รัฐบาลเองต้องรับรู้ เปิดใจ และศึกษา จะว่ารัฐบาลฝ่ายเดียวก็ไม่ถูกต้อง เพราะขณะนี้ยังมีไม่มั่งคั่งความรู้ว่าการทำธุรกิจแบบนี้คืออะไร มีผลกระทบอย่างไร

คำถามคือ เป็นหน้าที่ของมหาวิทยาลัยใช่หรือไม่ที่จะต้องสร้างความรู้ให้กับผู้กำหนดนโยบายของประเทศ เพื่อเกิดความมั่นใจในการตัดสินใจ เรื่องประเภทนี้เป็นเรื่องที่ครอบคลุมหลายสาขาวิชา

(6) **สังคมที่ห่วงใยสิ่งแวดล้อม (Climate Change)** มีเป้าหมายของการพัฒนาอย่างยั่งยืน

2) การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ

ท่านนายสภามหาวิทยาลัยได้กล่าวถึง Plurilateralism (พหุนิยม) มิใช่ พหุภาคินิยม (Multilateralism) เป็นการรวมกลุ่มที่มีจำนวนประเทศน้อยลง สิ่งที่ประเทศไทยได้มีข้อตกลงความร่วมมือก็สอดคล้องกับแนวโน้มของโลกเรื่องนี้ ไทยมีความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านหลายประเทศดังนี้

- ACMECS (Ayeyawady – Chao Phraya – Mekong Economic Cooperation Strategy : “ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอิรวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง”) เป็นความร่วมมือในด้านการเชื่อมถนนทาง การบิน การอำนวยความสะดวกทางการค้า การลงทุน รวมถึงด้านสาธารณสุขด้วย

- ความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศอาเซียนที่อยู่ในลุ่มแม่น้ำโขงกับประเทศนอกอาเซียน

ก) ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง (GMS) โดยไทย เมียนมาร์ ลาว ร่วมมือกับจีน ซึ่งธนาคารพัฒนาเอเชียสนับสนุนด้านการเงิน

ข) Japan – Mekong Cooperation มีไทย เมียนมาร์ ลาว แต่ไม่มีจีน

ค) US – Lower Mekong Initiative สหรัฐอเมริกาทำความร่วมมือกับไทยและลาวตั้งแต่สมัยประธานาธิบดีโอบามา ตามนโยบาย Engage & Contain เพื่อสกัดอิทธิพลของจีนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ต่อมาเมื่อเมียนมาร์มีความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้นจึงให้เมียนมาร์เข้าร่วมด้วย

ง) กรอบความร่วมมือแม่โขง – ลานช้าง จีนเป็นผู้เสนอความร่วมมือดังกล่าว อาจจะมีผู้ไม่เข้าใจว่าเหตุใดเมื่อมีความร่วมมือ GMS แล้ว เหตุใดจีนจึงเสนอให้มีความร่วมมือกรอบใหม่อีก อาจอธิบายได้ว่าเนื่องจากความร่วมมือ GMS มีธนาคารพัฒนาเอเชียสนับสนุน ซึ่งธนาคารพัฒนาเอเชียอยู่ใต้อิทธิพลของญี่ปุ่น เพราะใช้เงินของญี่ปุ่น ประธานธนาคารพัฒนาเอเชียจึงต้องเป็นคนญี่ปุ่นเท่านั้น และธนาคารพัฒนาเอเชียก็เป็นส่วนหนึ่งของธนาคารโลกซึ่งอยู่ภายใต้อิทธิพลประเทศตะวันตก และการตัดสินใจก็ใช้วิธีการลงมติ แต่ละประเทศจะมีน้ำหนักในการลงมติโดยถ่วงน้ำหนักตามเงินบริจาคของประเทศนั้นที่ให้กับองค์กรเหล่านี้

กรอบความร่วมมือในกลุ่มแม่น้ำโขงทุกกรอบความร่วมมือ ไม่มีปัญหาทางการเงินแต่ประการใด ประเทศที่เป็นแกนของกรอบความร่วมมือได้นำเงินสมทบเป็นจำนวนมาก กรอบความร่วมมือเหล่านี้เป็นทิศทางของ Plurilateral คือ เป็นความร่วมมือหลายฝ่ายแต่มีขนาดเล็ก

- ASEAN

- RCEP (Regional Comprehensive Economic Partnership) ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาค กำลังดำเนินการเจรจาและผู้นำแต่ละประเทศบอกว่าจะให้สำเร็จภายในปลายปีนี้ เป็นตัวอย่างของ Plurilateral ประกอบด้วย อาเซียน 10 ประเทศ อินเดีย จีน เกาหลีใต้ ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ รวม 16 ประเทศ จะมีประโยชน์มหาศาล และจะเป็นเขตการค้าเสรีที่ใหญ่ที่สุดในโลก แต่ก็กังวล เพราะการเจรจาการค้าเสรีกับประเทศที่พัฒนาแล้ว ประเทศเหล่านั้นได้ทำการศึกษามากกว่าประเทศที่กำลังพัฒนา และจะเป็นเขตการค้า

เสรีที่ถูกต้องตามกฎหมายขององค์การการค้าโลก ถึงแม้ว่าองค์การการค้าโลกจะล้มเหลว กฎเกณฑ์คือ จะต้องครอบคลุมทุกเรื่อง ถ้าจะดูเฉพาะเรื่องภาษีที่อาจจะได้เปรียบเสียเปรียบก็คิดไม่ยาก แต่เมื่อรวมถึงทรัพย์สินทางปัญญา ลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร เครื่องหมายการค้า ของเสียจากนิวเคลียร์ รวมถึงการเปิดเสรีการลงทุน รวมถึงการค้าบริการได้แก่ โทรคมนาคม Banking Insurance, Tourism Construction เข้าไปในกรอบการเจรจาด้วย ซึ่งประเทศพัฒนาแล้วมีข้อมูลทั้งหมดแล้ว แต่ประเทศกำลังพัฒนามีข้อมูลพอแล้วหรือยัง รวมทั้งการแลกเปลี่ยนประโยชน์ข้ามภาคด้วย เช่น ถ้าเจรจาแล้วประเทศ ก. ให้การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาด้านนั้นเพิ่มขึ้น ประเทศ ข. ซึ่งเป็นคู่เจรจาก็จะเปิดตลาดด้านนี้เพิ่มขึ้น เป็นต้น นั่นคือ ผู้เจรจาของไทยไม่เฉพาะจะต้องมีข้อมูลครอบคลุมทุกเรื่องเท่านั้น แต่จะต้องมีข้อมูลว่าเมื่อมีการแลกเปลี่ยนข้ามภาคแล้ว ผลประโยชน์คืออะไร การเปิดการค้าเสรีไม่มีประเทศใดได้ประโยชน์ทั้งหมด แต่ต้องชั่งน้ำหนักดูภาพรวมว่าใครได้ใครเสีย ในสหรัฐอเมริกา กฎหมายเรียกว่ากฎหมายช่วยเหลือเพื่อการปรับตัว คือ ถ้าเปิดการค้าเสรีแล้วภาคไหนได้รับผลกระทบปรับตัวไม่ได้ รัฐบาลสามารถเข้ามาช่วยเหลือเพื่อให้ปรับตัวได้ ซึ่งประเทศไทยควรมีกฎหมายแบบนี้ด้วย **ซึ่งเรื่องนี้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับทั้งทางกฎหมาย เศรษฐศาสตร์ บริหารธุรกิจ และเทคโนโลยีต้องมาทำงานร่วมกันถึงจะได้ภาพรวมว่าผลประโยชน์ของประเทศไทยคืออะไร**

- CPTPP (Comprehensive and Progressive Agreement for Trans - Pacific Partnership) ความตกลงที่ครอบคลุมและก้าวหน้าสำหรับหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจภาคพื้นแปซิฟิก
- FTAAP (Free-Trade Agreement of the Asia Pacific) เขตการค้าเสรีแห่งเอเชียแปซิฟิก เป็นการนำ RCEP และ TPP มารวมกัน เป็นกรอบความร่วมมือที่จะทำต่อไปในอนาคต เป็นกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่มีขนาดใหญ่มาก แต่ก็กว้างไกลมาก เพราะประเทศที่พัฒนาแล้วมีข้อมูลที่ดีผ่านการศึกษามาอย่างดี รองรับและเตรียมทำร่างข้อตกลงความร่วมมือสำหรับการเจรจาไว้ล่วงหน้าแล้ว รวมทั้งการวางกลยุทธ์ในการเจรจา เรื่องใดที่เป็นประเด็น multilateral ก็อาจวางกลยุทธ์โดยการเชิญผู้นำแต่ละประเทศมาหารือในแบบทวิภาคีก่อน เรื่องใดที่มีการเจรจาทวิภาคีก็อาจทำให้เป็นประเด็นพหุภาคีก็ได้
- One Belt One Road (The Belt and Road) เป็นเรื่องที่มีความสำคัญ มีประเทศต่างๆ มาร่วม 70 กว่าประเทศ เวลานี้มีรถไฟออกจากจีนถึงประเทศจีน ไปยังประเทศสเปนและประเทศอังกฤษ สัปดาห์ละ 3 วัน แต่ยังมีใช้ความเชื่อมโยงกันเฉพาะทางกายภาพเท่านั้น แต่ยังเชื่อมโยงกันด้วยระบบดิจิทัลอีกด้วย
- Indo - Pacific Region เป็นกรอบความร่วมมือทางความมั่นคงที่สำคัญระหว่างสหรัฐอเมริกา อินเดีย และญี่ปุ่น เพื่อสกัดกั้นอิทธิพลของจีน เพราะทำให้กองทัพเรือที่ 7 ของสหรัฐอเมริกามีรัศมีปฏิบัติการครอบคลุมมหาสมุทรอินเดียได้โดยชอบธรรม
- Asia - Africa Growth Corridor เป็นกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างอินเดีย ญี่ปุ่น และประเทศในทวีปแอฟริกาหลายประเทศ

ที่กล่าวมาเพื่อฉายภาพให้เห็นว่ามีการแข่งขันกันทางยุทธศาสตร์ของมหาอำนาจ และการเมืองระหว่างประเทศอยู่ในสถานการณ์ที่ไม่แน่นอน

3) การต่อต้านโลกาภิวัตน์

มันักวิจัยของธนาคารโลกทำการศึกษาผลกระทบของกระแสโลกาภิวัตน์ในช่วงปี พ.ศ. 2541 - 2551 พบว่าทำให้คนจนในประเทศกำลังพัฒนายวขึ้น ทำให้คนรวยในประเทศกำลังพัฒนายวมาก และทำให้คนรวยในประเทศพัฒนาแล้วดีขึ้น แต่ทำให้คนชั้นกลางในประเทศพัฒนาแล้วแย่ลง และโดยที่คนชั้นกลางในยุโรปและอเมริกาเป็นประชากรกลุ่มที่สำคัญที่สุดของการเมืองของประเทศตะวันตก จึงเป็นผลทำให้นโยบายการเมืองจึงเป็นการต่อต้านกระแสโลกาภิวัตน์ เช่น การลงประชามติให้อังกฤษออกจากสหภาพยุโรป (Brexit) เพราะการ

เป็นสมาชิกสหภาพยุโรปทำให้คนต่างประเทศเข้ามาแย่งงานคนอังกฤษ ถึงแม้ประเทศชาติได้รับประโยชน์อย่างอื่น ประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาจะสร้างกำแพงเพื่อป้องกันการหลบหนีเข้าเมืองจากเม็กซิโกรวมทั้งห้ามผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามเข้าประเทศเพื่อป้องกันการก่อการร้าย ยกเลิกข้อตกลงกับอิหร่านในเรื่องการจำกัดอาวุธนิวเคลียร์ และดำเนินมาตรการคว่ำบาตร (sanction) อิหร่านอีกครั้งหนึ่ง ประกาศรับรองให้เมืองเยรูซาเล็มเป็นเมืองหลวงของอิสราเอลและให้ย้ายสถานเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกาไปอยู่ที่กรุงเยรูซาเล็ม ทั้งที่เดิมในสมัยประธานาธิบดี บารัค โอบามา รับรองว่าเมืองเยรูซาเล็มเป็นเมืองที่ทั้งอิสราเอลและปาเลสไตน์ใช้ประโยชน์ร่วมกัน **ในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและเศรษฐกิจระหว่างประเทศกล่าวได้ว่าเราอยู่ยุคที่มีการพลิกผันเป็นอย่างยิ่ง (Disruptive, Destructive & Unpredictable World)**

4) การแข่งขันทางเทคโนโลยี

กรณีที่ผู้บริหารสูงสุดทางการเงินของ Huawei ถูกจับกุมที่ประเทศแคนาดา และทางการสหรัฐฯ ร้องขอให้ส่งตัวเป็นผู้ร้ายข้ามแดนเพื่อไปดำเนินคดีต่อในศาลสหรัฐฯ อีกด้วย ส่วนทางจีน ประธานาธิบดี สีจิ้นผิงประกาศว่าจีนจะเป็นมหาอำนาจทางปัญญาประดิษฐ์ภายในปี พ.ศ. 2568 ผู้บริหารบริษัท Huawei ประกาศว่าจะต้องเอาชนะ Samsung และ Apple ให้ได้ ซึ่งสามารถทำได้แล้วยกเว้นตลาดอเมริกาและอินเดีย เท่านั้น สิ่งที่เกิดขึ้น เป็นการเมืองของการแข่งขันเรื่องเทคโนโลยี (Technology Politic Competition) และจะนำไปสู่สงครามทางเทคโนโลยี ซึ่งไม่สามารถคาดเดาได้ว่าจะเกิดอะไรต่อไป

5) เอกภาคนิยม (Unilateralism) / พหุภาคีนิยม (Multilateralism) / พหุนิยม (Plurilateralism) / ภูมิภาคนิยม (Regionalism) / โลกนิยม (Globalism) / ภาวะโลกาภิวัตน์ชะลอตัว (Slowbalization)

เอกภาคนิยมกำลังเกิดขึ้น ทั้งจากกรณี Brexit และกรณีที่ทำโดยสหรัฐอเมริกาในเรื่องต่าง ๆ เช่น ไม่ยอมเสนอที่ประชุม WTO หรือ สหประชาชาติ แต่จะทำตามอำเภอใจของตน แต่ขณะเดียวกันประธานาธิบดี เอ็มมานูเอล มาครง (Emmanuel Macron) ของฝรั่งเศสก็พยายามผลักดันเรื่อง พหุภาคีนิยมโดยตั้งกลุ่ม Leader for Peace และให้อดีตนายกรัฐมนตรีฝรั่งเศส ฌ็อง-ปีแยร์ ราฟาแร็ง (Jean-Pierre Raffarin) เป็นประธาน ซึ่งตนได้รับเชิญเข้าร่วมด้วย เป็นการผลักดันในเรื่องพหุภาคีรักษาระบบสหประชาชาติ องค์การการค้าโลก ขณะเดียวกันก็เกิดพหุนิยม ซึ่ง ASEAN, RCEP, ACMECS ก็เป็นพหุนิยม รวมทั้งเกิดภูมิภาคนิยม แต่ประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ก็ยังให้ความสำคัญกับโลกนิยม โดยยังมาประชุม APEC หรือ G20 รวมทั้งต้องการการสนับสนุนจากประเทศอื่นในโลก นักคิดชาวเดนมาร์ก **เรียกปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งหมดนี้ว่าภาวะโลกาภิวัตน์ชะลอตัว** เพราะถึงจะมี Plurilateralism หรือ Globalism อยู่ แต่ขณะเดียวกันสงครามการค้าและการแข่งขันทางด้านเทคโนโลยี 3D Printing (การขึ้นรูป 3 มิติ) ทำให้การค้าระหว่างประเทศลดลง เพราะเดิมประเทศที่มีค่าแรงสูงไปลงทุนในประเทศที่มีค่าแรงต่ำกว่าและส่งสินค้ากลับไปขายยังประเทศเจ้าของทุน (Offshore Investment) แต่เทคโนโลยี 3D Printing ทำให้ต้นทุนลดต่ำลงสามารถลงทุนเพื่อผลิตในประเทศที่ต้องการจำหน่ายสินค้าได้เลย (Re-shoring) ปัญหาคือประเทศไทย จะกำหนดตำแหน่งของตนเองอย่างไรในการเมืองและเศรษฐกิจแบบนี้ **รวมทั้งการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยต้องตามสิ่งเหล่านี้ให้ทันซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงที่เร็วมาก เพราะมีผู้นำประเทศที่มีขนาดเศรษฐกิจอันดับ 1 ในโลกที่เปลี่ยนความคิดได้ทุกวัน** ขณะที่ชนชั้นกลางในประเทศตะวันตกเริ่มไม่สนใจโลกาภิวัตน์ แต่ก็มีผู้นำจีนซึ่งมีขนาดเศรษฐกิจอันดับ 2 ของโลกที่เต็มไปด้วยยุทธศาสตร์และมีแผนปฏิบัติงานตามมาทันทีพร้อมงบประมาณสนับสนุนรวมทั้งการสนับสนุนจากคณะผู้บริหารที่มีท่าทีเหมือนกันทั้งประเทศ ซึ่งต่างกับประเทศไทยถึงแม้ในระดับนโยบายจะเห็นชอบแล้วแต่กว่าจะไปสู่การปฏิบัติต้องใช้เวลานานมากเพราะบางครั้งผู้ปฏิบัติไม่ได้เห็นด้วยกับนโยบายบางอย่างก็จะถ่วงเวลา

2. สภาพการศึกษาของไทยในปัจจุบัน

สิ่งที่น่าสนใจคือแม้ว่าประเทศไทยจะขาดแรงงานที่มีทักษะฝีมือในทุกๆระดับ แต่ในปี พ.ศ. 2559 ผู้ที่จบปริญญาตรีกลับว่างงานเกือบ 200,000 คน ทั้ง ๆ ที่มีความต้องการตลาดแรงงานแต่ไม่สามารถเข้าทำงานได้ ทุกมหาวิทยาลัยมีการสอนคอมพิวเตอร์ซอฟต์แวร์ แต่ตลาดแรงงานต้องการนักเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ผู้ที่ทำงานมีจำนวนมากที่ทำงานต่ำกว่าวุฒิการศึกษา มีจำนวนเพียงหนึ่งในสี่ของผู้ที่จบอาชีวศึกษาและจบปริญญาตรีด้านวิทยาศาสตร์ที่ทำงานตรงกับสาขาที่เรียนมา ร้อยละ 40 ของนักศึกษาที่จบปริญญาตรีได้งานเสมือนและพนักงานขายของ แม้กระทั่งผู้ที่สำเร็จปริญญาตรีทางกฎหมาย นั้นแสดงว่าสถาบันอุดมศึกษาผลิตบัณฑิตที่มีคุณลักษณะและความรู้ความสามารถคล้ายกันซึ่งไม่เป็นที่ต้องการของตลาด เพราะแม้แต่การขายของปัจจุบันก็มีการนำหุ่นยนต์ซึ่งมีความสามารถในการพูดได้หลายภาษาเข้ามาใช้แทนคนดังเห็นตัวอย่างในสนามบิน ซึ่งราคาหุ่นยนต์ก็ไม่แพง ทั้งหมดนี้เป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ขณะที่ค่าธรรมเนียมการศึกษาก็สูงขึ้นโดยเฉพาะมหาวิทยาลัยเอกชน สองในสามของครัวเรือนที่มีบุตรไม่สามารถส่งบุตรให้เรียนในระดับอุดมศึกษาได้แม้จะมีกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษาแล้วก็ตาม

ปัญหา คือ

1. จำนวนนักศึกษาที่ลดลง กับ มหาวิทยาลัย วิทยาลัย ที่มีมากขึ้น เปิดคณะมากขึ้น
2. อุดมศึกษาผลิตคนไม่ตรงตามความต้องการของยุค Disruptive Technology
3. การปฏิรูปการศึกษาเกิดขึ้นช้ากว่าสังคม Disruptive Technology อย่างมาก
4. การปรับตัวของครู, อาจารย์ มีปัญหา
5. องค์กรมหาวิทยาลัย, วิทยาลัย มีความตึงตัวเกินไป ขาดความยืดหยุ่นในการปรับตัว

3. มหาวิทยาลัยจะมีการปรับตัวอย่างไร

1) **มหาวิทยาลัยต้องการผลิตผู้สร้างนวัตกรรม** สิ่งที่เป็นพื้นฐานสำหรับการสร้างนวัตกรรม คือ องค์ความรู้ ซึ่งต้องการการวิจัยและพัฒนา และสิ่งที่จะทำให้เกิดการวิจัยและพัฒนาได้คือทุน เวลานี้ประเทศไทยใช้เงินภาครัฐในการวิจัยและพัฒนา ร้อยละ 0.4 ของ GDP ใช้เงินจากภาคเอกชน อีกร้อยละ 0.4 ของ GDP รวมเป็นร้อยละ 0.8 ของ GDP ขณะที่สิงคโปร์ใช้งบวิจัยและพัฒนาประมาณร้อยละ 2.0 ของ GDP ซึ่งเท่า ๆ กับจีน แต่จีน มี GDP เป็นอันดับ 2 ของโลก บริษัท Huawei มีนักวิจัยในปัจจุบันประมาณ 90,000 คน ถ้าหากประเทศไทยไม่ปรับโครงสร้างงบประมาณ ก็จะไม่สามารถปรับโครงสร้างในเรื่องนวัตกรรมได้ การที่ประเทศไทยกำหนดยุทธศาสตร์ที่จะออกจากกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางโดยการสร้างนวัตกรรมนั้นเป็นแนวทางที่ถูกต้องแล้ว แต่ต้องไม่ลืมว่า นวัตกรรมจะเกิดขึ้นได้ต้องมีการวิจัยและพัฒนาเป็นพื้นฐานและต้องการทุนสนับสนุน ถ้าประเทศไทยยังไม่ปรับกระบวนการงบประมาณ ก็ต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญมาต่อ ยอดเหมือนเช่นในอดีตที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงชักชวนชาวต่างประเทศมารับราชการและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ในงานที่คนไทยยังไม่มีความรู้ ซึ่งปัจจุบันประเทศสิงคโปร์ก็ทำโดยการเพิ่มงบวิจัยและพัฒนาและเชิญผู้เชี่ยวชาญต่างประเทศมาทำงานในสิงคโปร์ ปัญหาก็คือ การทำงานในมหาวิทยาลัยไทยจะแยกภาระงานในเรื่องการสอนและการวิจัยออกจากกันได้อย่างไร เพราะถึงแม้จะเชิญนักวิจัยชาวต่างประเทศเข้ามาแต่ถ้าคณาจารย์ของเราไม่มีเวลาที่จะทำวิจัยก็ไม่มีประโยชน์โดยเฉพาะอาจารย์ที่ต้องทำหน้าที่บริหารด้วยยังไม่มีเวลา การเชิญนักวิจัยที่เป็นผู้เชี่ยวชาญกับการเชิญนักวิจัยรุ่นใหม่เข้ามา สิ่งจูงใจก็แตกต่างกัน นักวิจัยที่มาจากภาคอุตสาหกรรมที่จะทำหน้าที่เป็น Coach, Accelerator หรือ Incubator ต้องการสิ่งแวดล้อมหรือระบบนิเวศที่เอื้อต่อการวิจัยด้านนั้น เช่น สิงคโปร์ก่อตั้ง Fintech Lab สำหรับการพัฒนานวัตกรรมด้านการเงิน ปัจจุบันเรามองคํารู้แล้วหรือไม่ว่าผู้เชี่ยวชาญต้องการ

จะมาทำงานเพราะอะไร เช่น ค่าตอบแทน ความสะดวก ระบบนิเวศทางงานวิจัยและการสร้างนวัตกรรม เป็นต้น ในการรักษาพยาบาล เราสามารถจัดการรักษาพยาบาลโดยทางไกล (Tele Medicine) ได้หรือไม่ ซึ่งมีบางท่านกล่าวว่า การรักษาแบบดังกล่าวขัดกับจรรยาแพทย์ แต่ในต่างประเทศมีการจัดการแบบนี้ขึ้นแล้ว ซึ่งในความเป็นจริงแล้วการดูแลรักษาแบบนี้จะมีคำถามจากผู้ป่วยที่ต้องการคำแนะนำจากแพทย์โดยใช้ระบบออนไลน์ไม่มากนัก และมีใช้เป็นผู้ป่วยวิกฤติ แลกกับการที่ไม่ต้องไปเสียเวลากับการไปพบแพทย์ที่คลินิกหรือโรงพยาบาล ได้เคยหารือกับผู้ที่เกี่ยวข้องหลายท่านแล้วพบว่ายังไม่สามารถทำให้ถูกกฎหมายได้ ถ้าเราสามารถจัดระบบการรักษาทางไกลเพื่อช่วยคนยากจนที่อยู่ทางไกลได้จะเป็นประโยชน์มาก โดยการสร้าง digital literacy ให้กับคนกลุ่มนี้ เพื่อให้สามารถเข้าถึงการให้คำแนะนำในการรักษาจากโรงพยาบาลใหญ่ได้โดยการจัดรูปแบบการให้คำแนะนำในการรักษาที่เหมาะสม รวมทั้งปรับปรุงโครงสร้างองค์กรและกฎหมายให้เอื้ออำนวยต่อการดำเนินงานดังกล่าว

2) ถ้ามหาวิทยาลัยยังไม่สามารถสร้างนวัตกรรมได้ มหาวิทยาลัยจะต้องสร้างผู้ใช้นวัตกรรม ผู้ใช้เทคโนโลยีแทน ซึ่งสิงคโปร์ได้กำหนดนโยบายชัดเจนให้ทำหลักสูตรระยะสั้น (Short Course : Reskill, Upskill) คำถาม คือผู้สอนในการเพิ่มพูนทักษะหรือสร้างทักษะใหม่ (Reskill, Upskill) เป็นใคร ถ้าคณาจารย์สถาบันอุดมศึกษาไทยไม่พร้อมจะสอน เช่น ในด้าน Medical Technology , Agricultural Technology, Fintech , Machine Learning เป็นต้น ก็ต้องเชิญผู้เชี่ยวชาญต่างประเทศมา แต่ปัญหาคือ ดิดขัดที่กฎเกณฑ์ของ สกอ. ดังนั้นจึงจำเป็นต้องปรับปรุงในส่วนของ สกอ.ด้วย ดังกรณีตัวอย่างของมหาวิทยาลัยซีเอ็มเคแอล (CMKL University) ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่าง สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง (สจล.) กับ มหาวิทยาลัยคาร์เนกีเมลลอน ต้องใช้มาตรา 44 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเพื่อให้สามารถดำเนินการจัดการเรียนการสอนโดยไม่ใช้หลักเกณฑ์ของ สกอ. เพราะถ้าใช้หลักเกณฑ์ตามนั้น ก็จะไม่สามารถเชิญนักวิชาการที่มีชื่อเสียงระดับโลกมาสอนได้ ซึ่งในทางที่ถูกที่ควรแล้วควรจะต้องเชิญมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงระดับโลกมาจำนวนมากกว่านี้อีก โดยรัฐต้องเป็นผู้ร่วมลงทุนด้วย ซึ่งในกรณีมหาวิทยาลัยซีเอ็มเคแอล (CMKL University) รัฐเพียงแค่ช่วยแก้ไขปัญหาด้านกฎหมายให้แต่ต้องไปหาทุนเอง และต้องยอมรับว่าคนไทยยังไม่มี civic minded ที่จะลงทุนเพื่อการศึกษาขนาดนี้ ในกรณีของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จะลงทุนในเรื่องหลักสูตรระยะสั้นอย่างไร ในอนาคตควรจะทำในเรื่องการศึกษาตลอดชีวิต (Life Long Learning) และหลักสูตรการเรียนการสอนปัจจุบันกับ Massive Open Online Course (MOOC) ที่เกิดขึ้น มหาวิทยาลัยได้ตอบสนองต่อปรากฏการณ์เช่นนี้อย่างไร เวลานี้หลักสูตรออนไลน์มีลักษณะเป็น Interactive และ Tailor-made และหลักสูตรออนไลน์เป็น self-initiative คือเด็กเป็นผู้เลือกว่าจะเรียนอะไรตามความถนัด เป็นหลักสูตรที่คิดขึ้นเองได้ และเดินสู่เป้าหมายนั้นจนเป็นเลิศทางวิชาการเชิงปฏิบัติในเรื่องนั้น ที่มหาวิทยาลัยคาร์เนกีเมลลอนก็มี Open Learning Initiative จัดตั้งเป็นศูนย์และจัดหลักสูตรโดยใช้ปัญญาประดิษฐ์มาทำสิ่งพวกนี้ให้เกิดขึ้นได้ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ควรคิดว่าหลักสูตรในต่างประเทศที่เกิดขึ้นมีลักษณะตรงกันข้ามกับหลักสูตรที่เรากำลังจัดการเรียนการสอนทั้งในระดับตรี โท เอก อาจจะต้องมีการศึกษาการนำ Non-Cognitive Skill (ทักษะด้านพฤติกรรม) เช่น พยาบาล จิตแพทย์ ซึ่งหุ่นยนต์ไม่มี มาใช้ร่วมกับหุ่นยนต์

3) เราจะปรับตัวของการเปลี่ยนผ่านมาถึงยุคดิจิทัล (Digital Transformation) อย่างไร คำว่านักศึกษาได้เปลี่ยนจากบริบทเดิมไปแล้ว ผู้ที่จะต้องเป็นนักศึกษากลุ่มแรกของยุคดิจิทัล คือ ครูอาจารย์ ผู้บริหารสูงสุดของบริษัทใหญ่ ๆ ข้าราชการและผู้บริหารระดับสูง ซึ่งทั้งสามกลุ่ม กลุ่มที่ยากที่สุดคือ ครูอาจารย์ สภาพทางจิตใจที่ขวาง Transformation คือความคิดฝังลึก (Mindset) เพราะขาดแรงจูงใจ ไม่อยากทิ้งสิ่งที่ตนเองคุ้นเคย ไม่อยากหรือจุดอ่อนว่าตนไม่รู้อะไร ไม่อยากเริ่มใหม่จากศูนย์ จะสร้างแรงจูงใจอย่างไรจึงจะให้ยอมทิ้งสิ่งที่คุ้นเคย ลักษณะอาชีพที่ไม่เอื้อต่อ Transformation มีอยู่หลายอาชีพ เฉพาะในที่นี้คือ อาชีพครูและอาจารย์ เนื่องจาก

เป็นอาชีพที่มีอัตราสูง ไม่สามารถรับการสั่งสอนหรือฝึกฝนได้ คาดเดาได้ยาก และแตะต้องไม่ได้ (Unteachable, Untrainable, Unpredictable, Untouchable)

ระบบที่ไม่เอื้อต่อ Transformation คือ (1) ระบบราชการ เพราะเป็นระบบที่ไม่ยืดหยุ่น ไม่ปรับตัว ไม่เปลี่ยนแปลง (2) ระบบกฎหมาย เพราะไม่เอื้ออำนวยต่อนวัตกรรม เพราะฉะนั้น การปรับ mindset การมี EQ ที่ดี ความอยากเรียนรู้ มองโลกเป็น การลดอัตตาตัวเองได้ จึงเป็นหัวใจของ digital transformation

4) การให้ความรู้เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง

- Fintech, Crypto Currency, Blockchain, Regulatory Sandbox
- Big Data Analytic ปัจจุบัน Big Data เติบโต 50 เท่าของเมื่อ 10 ปีที่แล้ว ประมาณว่าในปี ค.ศ. 2025 ข้อมูลจะมีประมาณเท่ากับหนึ่งล้านล้านห้องสมุดหรือถ้าเป็นเพลงก็สามารถฟังเพลงได้ต่อเนื่องถึง 330,000 ล้านปี
- Data as asset ปัจจุบัน Data กลายเป็น asset ในหลายประเทศเมื่อไปซื้อของถ้าเราอมให้ข้อมูลส่วนตัวของเราบางอย่างจะได้รับของแถมผลตอบแทนไม่ได้ด้วย Data จึงกลายเป็นสินค้าโภคภัณฑ์ (commodity) ไปแล้ว ซึ่งกฎหมายก็ยังตามไม่ทัน นี่คือการความรู้ใหม่สำหรับการเปลี่ยนแปลง
- E-Commerce พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ปัจจุบันมีผู้ใช้อยู่ประมาณ 350 ล้านคน ทำให้เกิดสิ่งที่นักเศรษฐศาสตร์เรียกว่า Digital Decoupling คือแยกระหว่าง digital กับตัวสินค้า สามารถค้าขายทาง digital ข้ามประเทศ โดยไม่ต้องส่งมอบสินค้า เช่น การเป็นสมาชิกเช่าภาพยนตร์ Netflix เกิด Micro Multinational Enterprise ขึ้นมา

5) อาจารย์ต้องเปลี่ยนบทบาทจาก Lecturer ไปเป็น Coach จากการบรรยาย อาจารย์ต้องเป็นผู้แนะนำ เป็นผู้ฝึกทักษะ ซึ่งจุดแข็งจุดอ่อนของนักศึกษาแต่ละคน ขึ้นปัญหา (Pain Points) ของนักศึกษาได้ เพราะการบรรยายอย่างเดียวนักศึกษาจะสนใจน้อยมาก เนื่องจากนักศึกษาสามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ผ่านระบบออนไลน์ได้ทุกแห่ง ดังนั้นอาจารย์จึงต้องเข้ารับการ Retrain และ Upskill ต้องมีประสบการณ์จริงในการปฏิบัติ จึงจะสามารถชี้จุดแข็งจุดอ่อนของนักศึกษาได้ และแนะนำได้ว่านักศึกษาควรจะต้องทำอะไรในการเรียนรู้ เช่น ต้องไปฝึกปฏิบัติในสถานประกอบการด้านนั้นด้านนี้เป็นต้น ดังที่ Benjamin Franklin เคยกล่าวไว้ว่า Tell me and I forget. Teach me and I remember. Involve me and I learn. อาจารย์กับศิษย์จึงต้องทำงานร่วมกัน ซึ่งอาจจะพูดง่ายแต่ทำยาก

6) ห้องเรียนต้องเปลี่ยนใหม่จากการเป็นห้องบรรยายต้องเปลี่ยนเป็นสถานที่ปฏิบัติการ การมาเรียน เพราะต้องการมาพบเพื่อนหรือผู้คนที่มีความคล้ายคลึงกัน (peers) เช่น มาเรียนวิชาเกี่ยวกับ Financial Technology เพราะต้องการพบปะกับผู้ที่อยู่วงการ Technology Industry รวมทั้งอาจารย์ก็เก่งด้วย การไปเรียนในมหาวิทยาลัยชั้นเลิศนั้นสิ่งที่จะได้มาประการหนึ่งก็คือการได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับนักศึกษาในชั้นเรียนซึ่งเป็นผู้ที่มีสติปัญญาดีเยี่ยม นักศึกษาบางคนมีประสบการณ์หลากหลายหรือเคยประสบความล้มเหลวจากการประกอบการมาแล้วก็มาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ห้องเรียนคือห้องปฏิบัติการร่วมกัน เปรียบห้องเรียนเป็นเสมือนห้องซ้อมดนตรี นักศึกษาก็เล่นเครื่องดนตรีที่ตัวเองชอบหรือถนัดโดยมีอาจารย์เป็นวาทยากร (conductor) ดังนั้นห้องเรียนเป็นเสมือน Smart Farm, ชุมชน, Theater, Special Lab, Platform สถานที่ที่พบเพื่อน ผู้ร่วมงาน ผู้แลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ เราจะทำอย่างไรให้ห้องเรียนของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เป็นอย่างนั้น

7) การเรียนรู้จากความล้มเหลว

ดร.ชาบูเอล เวสต์ ชาวสวีเดน ได้เสนอแนวคิดที่สวนทางอย่างสิ้นเชิง โดยการตั้ง "พิพิธภัณฑ์แห่ง

ความล้มเหลว” (Museum of failed innovation) โดยเสนอว่าการ “เสพติดภาพความสำเร็จ” เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา เพราะ

1. การกลัวต่อความล้มเหลวอาจทำให้คนไม่กล้าทดลองแนวคิดใหม่ ๆ กลัวการเปลี่ยนแปลง
2. ปกปิดความล้มเหลวของตนเองเพื่อเก็บภาพความสำเร็จต่อไป
3. การที่คนและองค์กรซ่อนความล้มเหลวยังทำให้เราเสียโอกาสการเรียนรู้ที่สำคัญ ประการแรก

การเรียนรู้จากความผิดพลาด (Mistakes) การเรียนรู้ “สูตรล้มเหลว” ที่ควรหลีกเลี่ยงอาจมีความสำคัญไม่แพ้กัน ดังที่คำสอนไทยแต่เดิมว่า “ผิดเป็นครู” เราจึงต้องมีระบบที่เป็นกระจกเงาส่องภาพปัญหา เช่น ระบบการบริหารความเสี่ยง ซึ่งเป็นเรื่องที่ดีมาก ในประเทศสวีเดนและอีกหลายประเทศกำลังคิดว่าจงอย่ากลัว ความล้มเหลว และอาจจะบรรจุวิชาการเรียนรู้จากความล้มเหลวเป็นวิชาบังคับ การที่จะนำบุคคลอื่นมาร่วมสอนกับอาจารย์จึงต้องนำทั้งผู้ที่ประสบความสำเร็จและผู้ล้มเหลวเข้ามาด้วย ในยุค disruptive world มีคำว่า Fail Fast Learn Fast เมื่อทำแล้วล้มเหลวเร็วก็ประสบความสำเร็จเร็ว

8) การวัดผลนักศึกษา เป็นเรื่องที่ท้าทาย จะวัดผลอย่างไรให้สอดคล้องกับ Life Long Learning จะจัดระบบการสอบอย่างไรที่ให้ออกมาจากการปรับตัว การทำงาน การช่วยชุมชน ประเทศสิงคโปร์ปัจจุบันนี้มีหลักสูตร Thinking School Learning Nation ยกเลิกการสอบกลางภาคเพราะยอมรับว่าความกดดันที่ต้องทำเกรดสูง ๆ ที่เยาวชนสิงคโปร์ต้องเผชิญตลอดมาอาจทำให้เกิดความกลัวต่อการทำผิดพลาดที่เป็นอุปสรรคต่อการสร้างนวัตกรรมและเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของความล้มเหลว และเห็นว่าระบบการศึกษาที่เน้นแต่สอบและวัดผลไม่ให้คุณค่ากับการทดลองเรียนรู้ การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ จึงขอเป็นข้อเสนอแนะสำหรับนำไปหารือกันว่า มหาวิทยาลัยเชียงใหม่จะจัดระบบการวัดผลอย่างไรที่สอดคล้องกับระบบการศึกษาตลอดชีวิต เราจะมีระบบวัดผล, ประเมินผลอย่างไร ที่ส่งเสริมการพัฒนาความคิดใหม่ ๆ ไม่สร้างความกลัวความล้มเหลว และเปิดทางให้นักศึกษาไปถึงการพัฒนาดน

9) หลักสูตรปริญญา กับ หลักสูตรระยะสั้น และการเรียนรู้ตลอดชีวิต

หลักสูตรปริญญาเป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างแข็งตัว ขณะที่หลักสูตรที่เป็นความต้องการปัจจุบัน คือ การเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อการ Reskill, Upskill บางประเทศจึงมองว่าโครงสร้างหลักสูตรแบบปริญญาเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาคนในช่วงห้าปีข้างหน้า MOOC จึงเข้ามาจนถึงขนาดที่เป็น self initiate ได้ ปัญหา คือ จะหาผู้สอนอย่างไร

10) วิทยาลัยเฉพาะทาง vs. การเรียนรู้สหสาขา เรื่องที่ท่านนายกสภามหาวิทยาลัยได้พูดเมื่อเช้านี้คือ Interdisciplinary management กับ Multidisciplinary content เป็นเรื่องสำคัญมาก คณะบริหารธุรกิจ ในต่างประเทศจะสอนว่าการที่แบ่งแต่ละหน่วยในบริษัทมากเกินไป (Too Strong Business Unit) จะลดประสิทธิภาพในการทำงาน (Sub-Optimization) ถ้ามหาวิทยาลัยแบ่งเป็นคณะ ภาควิชามากเกินไป (Too much Departmentalization) ก็จะปรับตัวได้ยาก (weakens adaptability) อาจจะต้องคิดใหม่ว่า แทนที่จะเป็น Discipline Based Program ต้องจัดเป็น Subject Matter Based Program หรือต้องจัดเป็น Topic แทนรายวิชา เช่น เรื่อง Financial Technology มีทั้งเศรษฐศาสตร์ การเงิน บริหารธุรกิจ บัญชี เทคโนโลยี และกฎหมายเข้าไปอยู่ด้วยกัน เรื่อง Tele-Medicine ต้องมีอะไรเข้ามาเกี่ยวข้องบ้าง ในที่ประชุมสภามหาวิทยาลัย เคยพูดถึง Smart City หัวข้อนี้ก็ต้องมีวิศวกรรมศาสตร์สาขาต่าง ๆ สถาปัตยกรรมศาสตร์ กฎหมาย สังคมวิทยา จิตวิทยา ก็ต้องเข้ามาเกี่ยวข้องเช่นนี้เป็นต้น เรื่อง Open Economy ในเอเชีย เรื่องของอาเซียน คณะนิติศาสตร์ก็สอนเรื่องอาเซียนในแง่กฎหมาย กฎบัตรอาเซียน คณะเศรษฐศาสตร์ก็สอนเรื่องการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจอาเซียนแต่ไม่ได้พูดถึงเรื่องการเมืองความมั่นคง คณะมนุษยศาสตร์ก็สอนในเรื่องประชาคม สังคม

วัฒนธรรมอาเซียน แต่นั่นไม่ใช่โลกของความเป็นจริง ในความเป็นจริงเมื่อมีการเจรจาข้อตกลงอาเซียนมีทั้งเรื่อง การเมือง ความมั่นคง เศรษฐกิจ กฎหมายอยู่ในอันเดียวกัน แต่มหาวิทยาลัยแยกกันสอนตามสาขา หรือตามคณะ แม้จะแก้ไขโดยการตั้งศูนย์อาเซียนเพื่อเชื่อมแต่ละสาขาด้วยกัน แต่เรายังไม่ได้สอนว่าถ้าจะทำธุรกิจในอาเซียนจะ เกี่ยวข้องกับอะไรบ้าง หรือสังคมวัฒนธรรมของอาเซียนจะต้องมีอะไรเข้ามาเกี่ยวข้องบ้าง **ดังนั้นการเปลี่ยนจาก Discipline Based Program เป็น Subject Matter Based Program เป็นสิ่งที่ต้องคิด** ได้เคยสอบถาม มหาวิทยาลัยคาร์เนกีเมลลอน เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ซึ่งยังมีคณะ วิทาลัย ได้คำตอบว่ามีการจัดการ เช่นที่ท่านนายกสภามหาวิทยาลัยได้พูดเมื่อเช้านี้ แต่นำไปปฏิบัติกับอาจารย์ เช่น ถ้าอาจารย์คณะวิศวกรรมศาสตร์ ที่ทำงานที่เกี่ยวข้องกับคณะแพทยศาสตร์ เมื่ออาจารย์ท่านนั้นต้องไปทำงานหรือสอนที่คณะแพทยศาสตร์ คณะ แพทยศาสตร์ก็จะปฏิบัติกับอาจารย์ผู้นั้นเหมือนเป็นอาจารย์คณะแพทยศาสตร์ หรือถ้าไปสอนที่คณะอื่น ๆ ก็จะได้รับ การปฏิบัติเช่นเดียวกัน ซึ่งแสดงให้เห็นการปฏิบัติมีความยืดหยุ่น (Resilience) อย่างสูงมาก **มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีระบบแบบนี้หรือไม่** เพราะมหาวิทยาลัยของไทยบางแห่งเพียงแค่การทำข้อตกลงระหว่างคณะที่จะสอนร่วมกันก็ ทำได้ยากแล้ว

11) **ห้องสมุด** การอำนวยความสะดวก ในการเข้าถึงข้อมูล ต้องคาดการณ์ว่าในอีก 10 ปีข้างหน้า ห้องสมุดจะมีลักษณะอย่างไร จะเชื่อมโยงกับภาครัฐและภาคเอกชนในเรื่อง Big Data Analytic อย่างไร เพื่อ อำนวยความสะดวกแก่อาจารย์และนักศึกษา

12) **การบริการวิชาการ** ห้องประชุม ห้องพัก ต้องสามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบได้ง่าย เช่น โรงแรม หรือคอนโดมิเนียม ใช้เตียงที่สามารถยกขึ้นไปให้อยู่ในเพดานได้ สามารถใช้ห้องเพื่อนั่งประชุมหรือทำกิจกรรม พบปะสังสรรค์ได้ เมื่อต้องการจะนอนก็จะเลื่อนเตียงนอนลงมา การควบคุมอุปกรณ์ต่าง ๆ ในห้องสามารถทำได้ โดยการใช้เสียง

13) **เส้นแบ่งระหว่างการศึกษากับการทำงานจริงลดลง** แต่ก่อนนี้เมื่อเรียนจบแล้วจึงจะทำงาน แต่ใน ยุคปัจจุบันเวลาเรียนกับการทำงานในภาคเอกชนต้องไปด้วยกัน ต้องเชิญบุคคลจากภาคเอกชนมาเป็นผู้สอน อาจารย์เองก็ต้องไปสอนในภาคเอกชนให้ได้ด้วยโดยนับเป็นเวลาทำงานได้ อาจารย์ไปทำงานในโรงงานและนับเป็น เวลาทำงานได้ นักศึกษาเรียนในห้องเรียนแล้วต้องไปเรียนในโรงงาน ห้องเรียนต้องเป็นห้องปฏิบัติการ

14) **ความยืดหยุ่นในการจัดองค์กรของมหาวิทยาลัย** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ต้องเป็น Organization that Learns บุคลากรของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ต้องเป็น Learning Individual แต่ต้องลดอัตตาของตนลง ก่อนซึ่งเป็นการยากที่อาจารย์จะยอมรับว่าสิ่งที่ตนเองได้เล่าเรียนมาในอดีตไม่สามารถใช้ได้ในปัจจุบัน (irrelevance) เจ้าของบริษัทข้ามชาติรายหนึ่งเคยเล่าให้ฟังว่าจะรับคนที่มียายุ 20 – 28 ปีเท่านั้น ก็ได้สอบถาม ว่าไม่ต้องการคนที่มีประสบการณ์หรือ ได้รับคำตอบว่าไม่ต้องการประสบการณ์เพราะประสบการณ์ของคนใช้ไม่ได้ กับงาน (irrelevance) จึงถามต่อไปว่า ไม่กลัวหรือว่าคนหนุ่มสาวที่เข้ามาจะทำให้งานนั้นล้มเหลว เขาตอบว่าสิ่ง นั้นเป็นค่าเล่าเรียน นั่นคือ เขาคิดว่าใช้คนหนุ่มสาวที่ไม่มีประสบการณ์มาทำงานแม้จะทำให้งานไม่สำเร็จก็เสีย ค่าใช้จ่ายน้อยกว่าที่จะจ้างคนที่มีประสบการณ์แต่ประสบการณ์ไม่เข้ากับงานที่ทำ (irrelevance) กรณีเช่นนี้เป็นสิ่ง มหาวิทยาลัยไทยต้องรับรู้และยอมรับ และต้องหลีกเลี่ยงการที่มีประสิทธิภาพต่ำเพราะการจัดแบ่งองค์กรมาก เกินไป ต้องทำให้ Interdisciplinary management กับ Multidisciplinary content มาใช้กับยุค 4.0 ได้

4. สรุป

1. มหาวิทยาลัยในปัจจุบันและอนาคตจะมีรูปแบบและสาระที่ต่างจากมหาวิทยาลัยที่เราคุ้นเคย
2. การปรับ Mindset, การมี EQ ที่ดี , มีความอยากเรียนรู้, มองโลกเป็น, ลดอัตตาตัวเองได้ จึงเป็น

หัวใจของ Digital Transformation

3. การเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างไร อาจต้องทบทวนทุกปี เราอาจไม่ทราบแน่ชัดว่ามหาวิทยาลัยจะเปลี่ยนไปอย่างไร แต่มันใจว่าไม่ใช่เหมือนทุกวันนี้

4. สนใจความเปลี่ยนแปลง, ยืดหยุ่น, ปรับตัวได้, ร่วมมือร่วมใจ

ขอจบด้วยข้อเขียนของ Graeme Wood ที่ว่า "Pace of change has never been this fast and will never be this slow again" "โลกไม่เคยผันแปรเร็วขนาดนี้ และจะไม่มีวันเปลี่ยนแปลงอย่างเชื่องช้าเช่นวันนี้อีกต่อไป"

การบรรยายพิเศษ
สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับ
การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ การวิจัยและนวัตกรรม
วันที่ 2 มีนาคม 2562
เวลา 13.20 -14.20 น.

โดย ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ
 และ ดร.กิตติพงศ์ พร้อมวงศ์
 กรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ
 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

1. การจัดตั้งกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

โดย ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ

การจัดทำร่างกฎหมายมีทั้งหมด 5 ฉบับ รวมมาตราทั้งสิ้นแล้วเกือบ 300 มาตรา รัฐบาลโดยคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการได้จัดทำร่างพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ.ซึ่งเป็นการตั้งกระทรวงใหม่ ส่วนร่างพระราชบัญญัติอีก 4 ฉบับนั้น รัฐบาลขอให้คณะกรรมการกฤษฎีกาคณะพิเศษเป็นผู้จัดทำโดยตนเป็นประธาน คณะกรรมการกฤษฎีกาคณะพิเศษได้นำแนวความคิดเดิมซึ่งเป็นร่างกฎหมายสถานนโยบายวิจัยและนวัตกรรม ที่ได้ร่างขึ้นมาแทนสถานนโยบายวิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ ซึ่งตั้งขึ้นโดยคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 62/2559 เรื่อง การปฏิรูประบบวิจัยและนวัตกรรมของประเทศ ขึ้นมาใช้ แล้วนำประเด็นต่าง ๆ ที่เป็นปัญหามาแก้ไข

ร่างกฎหมาย 2 ฉบับ ที่ไม่ได้นำมาแจกในที่นี้ คือ ร่างพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ.และ ร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. แต่ท่านอธิการบดีได้นำร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้อง จำนวน 3 ฉบับ มาแจกให้ คือ (1) ร่างพระราชบัญญัติสถานนโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ พ.ศ.(2) ร่างพระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. และ (3) ร่างพระราชบัญญัติการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ การวิจัยและนวัตกรรม พ.ศ.

สภานิติบัญญัติแห่งชาติในการประชุมเมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2562 ได้ให้ความเห็นชอบ ร่างพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ..... แล้ว เพื่อนำหน่วยงานที่อยู่ในกระทรวงศึกษาธิการ คือ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และหน่วยงานในกระทรวงวิทยาศาสตร์ มารวมกัน ร่างพระราชบัญญัติฉบับที่ 2 คือ ร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. จะกำหนดแนวทางของการบริหารของกระทรวงใหม่ที่ตั้งขึ้น ส่วนร่างพระราชบัญญัติ ฉบับที่ 3 - 5 ที่ทำนอกระบบได้นำมาแจกนั้น จะบอกกระบวนการทั้งหมด ความยากของเรื่องนี้คือ ต้องศึกษาร่างพระราชบัญญัติทั้ง 5 ฉบับประกอบกัน ตัวอย่างเช่น เมื่อจะกล่าวถึงคณะกรรมการการอุดมศึกษาหรือคณะกรรมการมาตรฐานอุดมศึกษา ต้องไปดูในร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. แต่เมื่อต้องการจะทราบถึงอำนาจและการนำไปปฏิบัติ ต้องมาดูในร่างพระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. หรือถ้าเป็นเรื่องวิจัยและนวัตกรรมต้องไปดูในร่างพระราชบัญญัติการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ การวิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. เป็นต้น กฎหมายทั้ง 5 ฉบับ โดยเฉพาะ 4 ฉบับหลังเมื่อต้องการทำความเข้าใจต้องดูไปพร้อมกันเพราะถ้าอ่านทีละฉบับจะไม่เข้าใจ กฎหมายทั้ง 5 ฉบับนี้จัดทำขึ้นโดยหลัก 5 ประการ คือ

1. ต้องการให้ประเทศไทยทันโลกตามนโยบายรัฐบาลไทยแลนด์ 4.0 ที่ต้องการให้การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา การวิจัยและนวัตกรรม การส่งเสริมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นทองเนื้อเดียวกัน มิใช่แยกกันทำดังที่เป็นอยู่ในเวลานี้

2. เมื่อนำมารวมแล้วเกิดการทำงานร่วมกันเพื่อเสริมซึ่งกันและกัน (Synergy) ระหว่างหน่วยราชการด้วยกันเอง ระหว่างหน่วยราชการกับภาคเอกชน โดยเฉพาะการนำภาคเอกชนเข้ามาร่วมจัดการศึกษาและให้ภาคเอกชนนำงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ และเชื่อมโยงไปถึงชุมชนและสังคม รวมถึงเชื่อมโยงไปยังระหว่างประเทศด้วย ซึ่งถ้าไปดูร่างพระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. และร่างพระราชบัญญัติการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ การวิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. จะพบว่ากลไกที่ ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.สุรเกียรติ์ เสถียรไทย ได้กล่าวไว้ในบรรยายเมื่อภาคเช้าได้บัญญัติไว้ในร่างกฎหมายนี้ทั้งหมดแล้ว เช่น การไปเชิญชวนนักวิชาการต่างประเทศในระดับโลกก็สามารถทำได้ อำนวยความสะดวกในการตรวจลงตราหนังสือเดินทาง (Visa) ได้โดยง่าย แม้กระทั่งให้สัญชาติไทยก็ทำได้ รวมทั้งการจ่ายค่าตอบแทนให้สามารถแข่งขันได้ระหว่างประเทศ กำหนดให้นักวิชาการไทยไปทำงานในบริษัทเอกชนหรือทำงานในหน่วยราชการต่างประเทศได้ด้วย เชื่อมโยงกับภาคเอกชนให้สถาบันอุดมศึกษาสามารถจัดการศึกษาร่วมกับผู้ประกอบการได้ ให้อาจารย์ไปทำงานในสถานประกอบการและนับเป็นเวลาทำงานราชการได้ และให้นำนักศึกษาไปเรียนในสถานประกอบการและจัดการศึกษาร่วมกัน ในเวลาเดียวกันก็ส่งเสริมให้ลงไปสู่ชุมชน สังคม โดยเขียนหลักความรับผิดชอบต่อสังคมไว้ว่า สถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งต้องจัดให้นักศึกษาลงไปรับรู้ปัญหาของชุมชนและสังคมอย่างแท้จริง

3. กำหนดให้มีผู้รับผิดชอบ (Ownership & Accountability) ก่อนที่ร่างกฎหมายจะถูกปรับโดยคณะกรรมการการคลังครั้งสุดท้าย เพราะ ทปอ. ไม่ยอมให้ สกอ. แยกมาต่างหากแต่ให้ยุบไปรวมกับสำนักปลัดกระทรวงใหม่ จะมีความชัดเจนกว่านี้ อย่างไรก็ตามก็ถือว่า งานของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาเดิมเป็นงานของสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

4. เขียนกฎหมายให้สามารถปรับปรุงได้ โดยสร้างกลไกไว้ 2 กลไก คือ (1) ให้สามารถทำการทดลอง (sandbox) ในเรื่องอุดมศึกษาได้ คือ ถึงแม้จะมีมาตรฐานการอุดมศึกษาที่กำหนดไว้ แต่มหาวิทยาลัยอาจเสนอ **สถานนโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ เพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีขอจัดการศึกษาที่แตกต่างจากมาตรฐานการอุดมศึกษาได้โดยมีกำหนดเวลา** และถ้าจัดแล้วประสบความสำเร็จได้เขียนกฎหมาย

บังคับไว้ว่าให้สภามหาวิทยาลัยการอุดมศึกษาฯ แจ้งไปยังคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษาให้เปลี่ยนมาตรฐานการอุดมศึกษา (2) ให้สภามหาวิทยาลัยการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ พิจารณาว่าถ้ามีสาขา (area) ใหม่ ๆ (เช่น Gynomics) และในประเทศไทยยังไม่มีหน่วยงานใดที่ทำเป็นเรื่องหลักก็สามารถจัดตั้งให้มีหน่วยงานใหม่เพื่อรองรับดำเนินการในเรื่องนั้น ๆ ได้ทันทีโดยไม่ต้องไปตราเป็นกฎหมายใหม่ซึ่งจะใช้เวลาอีกนานเหมือนในอดีต

5. การแก้ปัญหาที่มีอยู่แต่เดิม เช่น ปัญหาเรื่องคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนบางแห่ง (จ่ายครบจบแน่) หรือกำหนดมาตรฐานอุดมศึกษาให้สถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งต้องปฏิบัติเช่นเดียวกันซึ่งไม่ถูกต้องเพราะมีพัฒนาการ พันธกิจ และวุฒิภาวะแตกต่างกัน เช่น กลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล กลุ่มมหาวิทยาลัยวิจัย เป็นต้น ก็ควรใช้มาตรฐานการปฏิบัติที่แตกต่างกัน เปิดโอกาสให้มีสิ่งที่ดีกว่าการแก้ปัญหาในปัจจุบัน เช่น ปัญหาการจ้างทำวิทยานิพนธ์ซึ่งปัจจุบันมีการเปิดเว็บไซต์รับจ้างทำงานประเภทนี้ ในกฎหมายนี้บัญญัติไว้ชัดเจนว่าการไปจ้างทำหรือรับจ้างทำวิทยานิพนธ์เป็นความผิดอาญาซึ่งรวมทั้งการนำไปใช้ในการขอตำแหน่งทางวิชาการด้วย รวมทั้งกำหนดเรื่องที่ยังไม่ชัดเจนให้ชัดเจนขึ้น เช่น อำนาจครอบงำของอาจารย์ที่มีต่อนิสิตนักศึกษา ถ้าเป็นการครอบงำเพื่อการทุจริตคือนำเอาไปแสวงหาประโยชน์อันมิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายก็เป็นความผิดอาญา ถ้าเป็นการกระทำผิดทางเพศก็จะได้รับโทษเพิ่มเป็นสองเท่า

ถ้าพิจารณาสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติแต่ละฉบับ จะเป็นดังนี้

1. ร่างพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่...) พ.ศ. มีสาระสำคัญ คือ

- กำหนดหน้าที่และอำนาจของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (แบบสรุป)
- แก้ไขหน้าที่และอำนาจของกระทรวงศึกษาธิการ
- โอนส่วนราชการจากสังกัดเดิมมาสังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา
- แก้ไขบทบัญญัติแห่งกฎหมายให้สอดคล้องกับการจัดตั้งกระทรวง เปลี่ยนรัฐมนตรีผู้รักษาการ

และเปลี่ยนชื่อรัฐมนตรี/ปลัดกระทรวง

โครงสร้างของกระทรวงการอุดมศึกษา ที่สำคัญ คือ

1. ส่วนราชการในกระทรวง ประกอบด้วย

1.1 สำนักงานปลัดกระทรวง

1.2 สำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ (คณะรัฐมนตรีได้มีมติว่าภายใน 3 ปีให้โอนไปสังกัดกระทรวงพลังงาน)

1.3 สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ โอนมาจากสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ และให้ตัดคณะกรรมการออก ทำหน้าที่คล้ายเดิม คือ (1) ทำหน้าที่เป็นหน่วยสนับสนุนทุนการวิจัยแต่ไม่สามารถทำวิจัยเองได้ (2) ทำฐานข้อมูลวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (3) กำหนดมาตรฐานและจริยธรรมในการวิจัย (4) ยกย่องบุคลากรทางวิจัย (กำหนดในบทเฉพาะกาล ว่าภายใน 3 ปีให้ประเมินประสิทธิภาพการทำงาน ของสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ ถ้าไม่มีประสิทธิภาพให้เปลี่ยนเป็นองค์การมหาชน)

1.4 กรมวิทยาศาสตร์บริการ เขียนไว้ชัดเจน ให้เปลี่ยนเป็นองค์การมหาชนภายใน 3 ปี

1.5 สถาบันอุดมศึกษาที่เป็นส่วนราชการ เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล เป็นต้น

2. องค์กรในกำกับ ประกอบด้วย

2.1 สำนักงานสภามหาวิทยาลัยการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.) โอนมาจาก สำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ (สวทน.) ในปัจจุบัน

โดยให้ทำหน้าที่เป็นฝ่ายเลขานุการของสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ

2.2 สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ การวิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) โดยให้ออนสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) มาทำหน้าที่เป็นฝ่ายเลขานุการของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ การวิจัยและนวัตกรรม มีหน้าที่สำคัญสองประการคือ (1) ทำนโยบาย ยุทธศาสตร์และแผนด้านวิทยาศาสตร์ การวิจัยและนวัตกรรม (2) บริหารกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ การวิจัยและนวัตกรรม และจัดสรรงบประมาณลงไปยังหน่วยที่รับเงินงบประมาณด้านวิจัย

2.3 สถาบันวิจัยเทคโนโลยีและนวัตกรรม จำนวน 9 แห่ง ได้แก่

- (1) สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.)
- (2) สถาบันมาตรวิทยาแห่งชาติ (มว.)
- (3) สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิศาสตร์ (สทอภ.)
- (4) สถาบันเทคโนโลยีนิวเคลียร์แห่งชาติ (สทน.)
- (5) สถาบันวิจัยดาราศาสตร์แห่งชาติ (สดร.)
- (6) สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (สนช.)
- (7) สถาบันวิจัยแสงซินโครตรอน (สช.)
- (8) ศูนย์ความเป็นเลิศด้านชีววิทยาศาสตร์ (ศลช.)
- (9) สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำ (สสน.)

2.4 รัฐวิสาหกิจ 2 แห่ง ได้แก่

- (1) สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.)
- (2) องค์การพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (อพวช.)

2.5 สถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ 25 แห่ง

2. ร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

พ.ศ. กำหนดอำนาจหน้าที่ของกระทรวงฯ โดยละเอียด กำหนดโครงสร้างโดยเฉพาะที่เป็นส่วนราชการและอำนาจหน้าที่ กำหนดอำนาจของรัฐมนตรีและปลัดกระทรวง กำหนดให้มีคณะกรรมการสองคณะหลักที่จะทำหน้าที่เกี่ยวกับการอุดมศึกษา คือ คณะกรรมการการอุดมศึกษา (กกอ.) และคณะกรรมการมาตรฐานอุดมศึกษา (กมอ.) ซึ่งฝ่ายเลขานุการเดิม คือ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ทั้งสองชุด แต่ตามกฎหมายใหม่จะยุบ สกอ. ไปรวมกับสำนักงานปลัดกระทรวง รองปลัดกระทรวงจะทำหน้าที่เลขานุการของคณะกรรมการทั้งสองชุดนี้แทน รัฐมนตรีของกระทรวงนี้จะไม่ค่อยมีอำนาจโดยตนเองเพราะกฎหมายบัญญัติว่ารัฐมนตรีโดยคำแนะนำและเห็นชอบของ กกอ. ประมวลร้อยละ 95 หรือรัฐมนตรีโดยคำแนะนำและเห็นชอบของ กมอ. ประมวลร้อยละ 95 เช่นเดียวกัน เพราะเป็นธรรมเนียมของสถาบันอุดมศึกษาที่ไม่ต้องการจะให้นักการเมืองลงไปล้วงลูก นอกจากนั้นก็กำหนดเรื่องสำคัญอีกเรื่องหนึ่ง คือ กำหนดให้มีคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปอุดมศึกษาที่ตั้งขึ้นตามประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี ลงวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2562 คณะกรรมการชุดนี้มีวาระการดำรงตำแหน่งสี่ปี เป็นคณะกรรมการที่มีอำนาจหน้าที่จัดส่วนราชการ จัดระบบการบูรณาการที่เกิดการทำงานร่วมกัน (Synergy) คณะกรรมการชุดนี้ได้บัญญัติไว้ตามมาตรา 42 มีอำนาจหน้าที่จัดโครงสร้างองค์กรและกระบวนการในช่วงระหว่างการเปลี่ยนผ่านให้เป็นไปได้อย่างบูรณาการและสมเจตนารมณ์

3. ร่างพระราชบัญญัติสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ พ.ศ.

มีองค์ประกอบที่จำนวนค่อนข้างมาก คือ มีจำนวนถึง 28 คน มีอำนาจหน้าที่ (มาตรา 11) ดังนี้

- (1) เสนอนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนด้านการอุดมศึกษา และแผนพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์

การวิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ ต่อคณะรัฐมนตรี

(2) พิจารณาให้ความเห็นชอบกรอบวงเงินงบประมาณประจำปีด้านการอุดมศึกษาในความรับผิดชอบของกระทรวง และงบประมาณด้านการวิจัยและนวัตกรรม ของประเทศ เสนอระบบการจัดสรรและบริหารงบประมาณแบบบูรณาการ ต่อ คณะรัฐมนตรี (งบประมาณด้านการวิจัยฯ คณะกรรมการส่งเสริมการวิจัยวิทยาศาสตร์ และนวัตกรรม (กสว.) เป็นผู้เสนอต่อสภาฯ ส่วนงบประมาณด้านการอุดมศึกษา กกอ. เป็นผู้เสนอต่อสภาฯ

(3) กำกับ กสว. กกอ. และ กมอ.

(4) เสนอต่อ คณะรัฐมนตรี เพื่อให้มีการเร่งรัดและติดตามให้มีการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม รวมถึง การกำหนดมาตรการและแรงจูงใจ

(5) จัดให้มีการติดตามและประเมินผลการดำเนินการตามแผนด้านการอุดมศึกษา แผนด้านการวิจัยฯ

(6) กำกับ เร่งรัด และติดตามให้มีการจัดทำฐานข้อมูลระดับชาติ 3 ฐาน คือ ฐานข้อมูลอุดมศึกษา ฐานข้อมูลมาตรฐานอุดมศึกษา และฐานข้อมูลด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

ในการขอตั้งงบประมาณด้านวิทยาศาสตร์ การวิจัย และนวัตกรรม ต้องพิจารณาตามพระราชบัญญัติการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ การวิจัยและนวัตกรรม ตาม มาตรา 16 และ 17 ให้เสนอโดยผ่าน กสว. โดย กสว. จะให้คำแนะนำต่อคณะกรรมการพิจารณางบประมาณด้านวิทยาศาสตร์ การวิจัย และนวัตกรรม คณะกรรมการฯ ชุดนี้ จะจัดสรรให้โดยตรงแล้วนำเสนอสถานโยบายการอุดมศึกษาฯ เพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรีและนำเสนอสภาผู้แทนราษฎรต่อไป ส่วนราชการจะเสนอโดยตรงไปยังสำนักงานงบประมาณเช่นในอดีตไม่ได้

ส่วนงบประมาณด้านอุดมศึกษาต้องพิจารณาตามมาตรา 44 แห่งร่างพระราชบัญญัติการอุดมศึกษา ถ้าเป็นงบดำเนินการ งบบุคลากร และรายจ่ายอื่น ให้เสนอไปยังสำนักงานงบประมาณได้โดยตรงเหมือนที่เคยปฏิบัติมาเช่นในอดีต แต่ถ้าเป็นงบลงทุนและงบเงินอุดหนุนเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษา และผลิตกำลังคนเฉพาะทางตามความต้องการของประเทศต้องเสนอขอไปยังคณะกรรมการพิจารณางบประมาณด้านอุดมศึกษา (สถานโยบายการอุดมศึกษาฯ ตั้งประธานกรรมการ ผู้แทน กกอ. ไม่เกิน 2 คน ผู้แทน สกป. ไม่เกิน 2 คน ปลัดกระทรวง อววน. การวิจัยและนวัตกรรม กรรมการและเลขานุการ)

4. ร่างพระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. มีเนื้อหาค่อนข้างยาว กล่าวถึงวัตถุประสงค์และหลักการของการจัดอุดมศึกษา

มาตรา 5 กำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดอุดมศึกษา

มาตรา 9 กำหนดหลักการของการจัดอุดมศึกษา

มาตรา 12 วรรคสอง สถาบันอุดมศึกษาต้องจัดให้มีการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียน คณาจารย์ บุคลากร ได้เข้าถึงและมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน สังคมชนบทและกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทางสังคม เพื่อสร้างสำนึกรับผิดชอบต่อชุมชนและสังคม

มาตรา 21 นายกสภสถาบันอุดมศึกษาและกรรมการสภาสถาบันอุดมศึกษาต้องเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีธรรมาภิบาล

ให้สภาสถาบันอุดมศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ คณะกรรมการธรรมาภิบาลและจริยธรรม และคณะกรรมการบริหารความเสี่ยง จากบุคคลซึ่งเป็นกลางและได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง เพื่อทำหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับว่าด้วยธรรมาภิบาลของสถาบันอุดมศึกษา

ในเรื่องงบประมาณ สำหรับลงทุนและงบอุดหนุนเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาและการผลิตกำลังคนระดับสูงเฉพาะทางตามความต้องการของประเทศ เมื่อได้รับจัดสรรมาแล้วต้องทำข้อตกลงการพัฒนาอุดมศึกษากับสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา หรือทำข้อตกลงการวิจัยและนวัตกรรมกับ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) แล้วแต่กรณี

การจัดการเรียนการสอน ตามที่ ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.สุรเกียรติ์ เสถียรไทย ได้กล่าวไว้ในการบรรยายภาคเช้า ได้บัญญัติไว้แล้วใน มาตรา 31 มาตรา 34 มาตรา 35 เช่น

มาตรา 31 สถาบันอุดมศึกษาพึงจัดให้มีหลักสูตรการศึกษาหรือการเรียนการสอนในรูปแบบที่หลากหลายจนถึงระดับปริญญา ซึ่งอาจเป็นการศึกษาแบบชุดการเรียนรู้ การศึกษาตลอดชีวิต การศึกษานอกเวลา งาน เพื่อพัฒนาศักยภาพและทักษะการทำงานของบุคคลในทุกช่วงวัย

มาตรา 34 สถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชนอาจร่วมมือกันในการจัดการศึกษา การวิจัย และการสร้างนวัตกรรม และในด้านอื่น ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของประเทศ

มาตรา 35 สถาบันอุดมศึกษาอาจจัดทำข้อตกลงร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคอุตสาหกรรมในการจัดหลักสูตรการศึกษา การเรียนการสอน การวัดและประเมินผล โดยผู้เรียนใช้เวลาส่วนหนึ่งในสถาบันอุดมศึกษา และอีกส่วนหนึ่งในสถานประกอบการของหน่วยงานดังกล่าว รวมทั้งให้บุคลากรและผู้เรียนในปฏิบัติงานในหน่วยงานดังกล่าวได้

มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการทดลองทำ (Sandbox) ทางการศึกษาไว้ในมาตรา 78 โดยให้สถาบันอุดมศึกษาสามารถจัดการศึกษาที่แตกต่างไปจากมาตรฐานการอุดมศึกษาได้ เพื่อให้เกิดหลักสูตรใหม่หรือนวัตกรรมใหม่ได้ ซึ่งอาจจะทำทั้งมหาวิทยาลัยหรือทำเฉพาะบางคณะก็ได้ โดยเสนอผ่านสภานโยบายการอุดมศึกษา เพื่อเสนอต่อคณะรัฐมนตรีอนุมัติ โดยมีกรอบเวลากำหนด และถ้าทำแล้วประสบความสำเร็จให้สภานโยบายแจ้งให้ กมอ. ปรับปรุงแก้ไขมาตรฐานอุดมศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

ในส่วนที่เกี่ยวกับมาตรฐานอุดมศึกษา คณะกรรมการมาตรฐานอุดมศึกษาสามารถเข้าไปจัดการในเรื่องมาตรฐานการศึกษาได้ แต่เพื่อป้องกันการกำหนดมาตรฐานเดียวแต่ใช้กับทุกสถาบัน (One size fit all) จึงได้บัญญัติไว้ในมาตรา 27 วรรคท้ายของร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารกระทรวงการอุดมศึกษา ว่า การใช้อำนาจของ กมอ. จะต้องคำนึงถึงความเป็นอิสระ ความหลากหลาย ประเภทและกลุ่มของสถาบันอุดมศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการอุดมศึกษารวมทั้งสถานภาพของแต่ละสาขาวิชาและแต่ละสถาบันอุดมศึกษาด้วย

และบัญญัติไว้อีกว่าในการกำหนดมาตรฐานอุดมศึกษา กมอ.ต้องยึดหลักดังต่อไปนี้ (มาตรา 28)

(1) มาตรฐานอุดมศึกษาต้องกำหนดให้ทันสมัยตามพัฒนาการของโลกและสังคม

(2) มาตรฐานอุดมศึกษาต้องกำหนดโดยคำนึงถึงความหลากหลาย ประเภทและกลุ่มของสถาบันอุดมศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการอุดมศึกษา

(3) มาตรฐานอุดมศึกษาต้องให้ความสำคัญกับความรู้ สมรรถนะ ทักษะ เจตคติ ซึ่งเป็นผลลัพธ์และผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนและสามารถวัดได้ การกำหนดวิธีการจัดการศึกษาต้องทำเพียงเท่าที่จำเป็นตามมาตรฐานสากลเพื่อเป็นการประกันคุณภาพขั้นต่ำโดยไม่กระทบต่อความเป็นอิสระของสถาบันอุดมศึกษาในการจัดการศึกษา

(4) กมอ.ต้องรับฟังความเห็นของสถาบันอุดมศึกษา คณาจารย์ ผู้เรียน และผู้ใช้บัณฑิตอย่างกว้างขวาง

(5) มีระบบให้ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลตามมาตรฐานเป็นระยะ และมีระบบการให้สถาบันอุดมศึกษาอุทธรณ์คำวินิจฉัยหรือคำสั่งของ กมอ. ได้

(6) มาตรฐานที่จะกำหนดต้องไปตามหลักการอื่นที่จะกำหนดในกฎกระทรวงด้วย

กฎหมายทั้งห้าฉบับนี้เป็นทั้งภาวะคุกคามและเป็นทั้งโอกาสในเวลาเดียวกัน คือเป็นภาวะคุกคามสำหรับผู้คิดแบบเดิม ทำแบบเดิม และไม่ปรับตัวเลย แต่เป็นโอกาสที่จะรับดึงมาจึงมีข้อเสนอว่ามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ควรจะมีคณะกรรมการขึ้นมาชุดหนึ่งนำกฎหมายทั้งห้าฉบับไปวิเคราะห์ แล้วพิจารณาว่าถ้าทางใดที่มหาวิทยาลัยสามารถทำได้โดยไม่จำเป็นต้องรอให้มีสถานโยบายการอุดมศึกษา ขึ้นมาก่อน เนื่องจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ และถ้าทำสำเร็จรูปแบบอาจถูกนำไปใช้โดยสถานนโยบายการอุดมศึกษา ก็ได้

2. การปฏิรูปเชิงกลไกที่สำคัญของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

โดย ดร.กิติพงศ์ พร้อมวงศ์

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ ได้อธิบายในภาพรวมของกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องแล้ว ตนจะขอเพิ่มเติมเฉพาะส่วนที่สำคัญ ซึ่งกฎหมายใหม่จะช่วยในเรื่องที่สำคัญ คือ

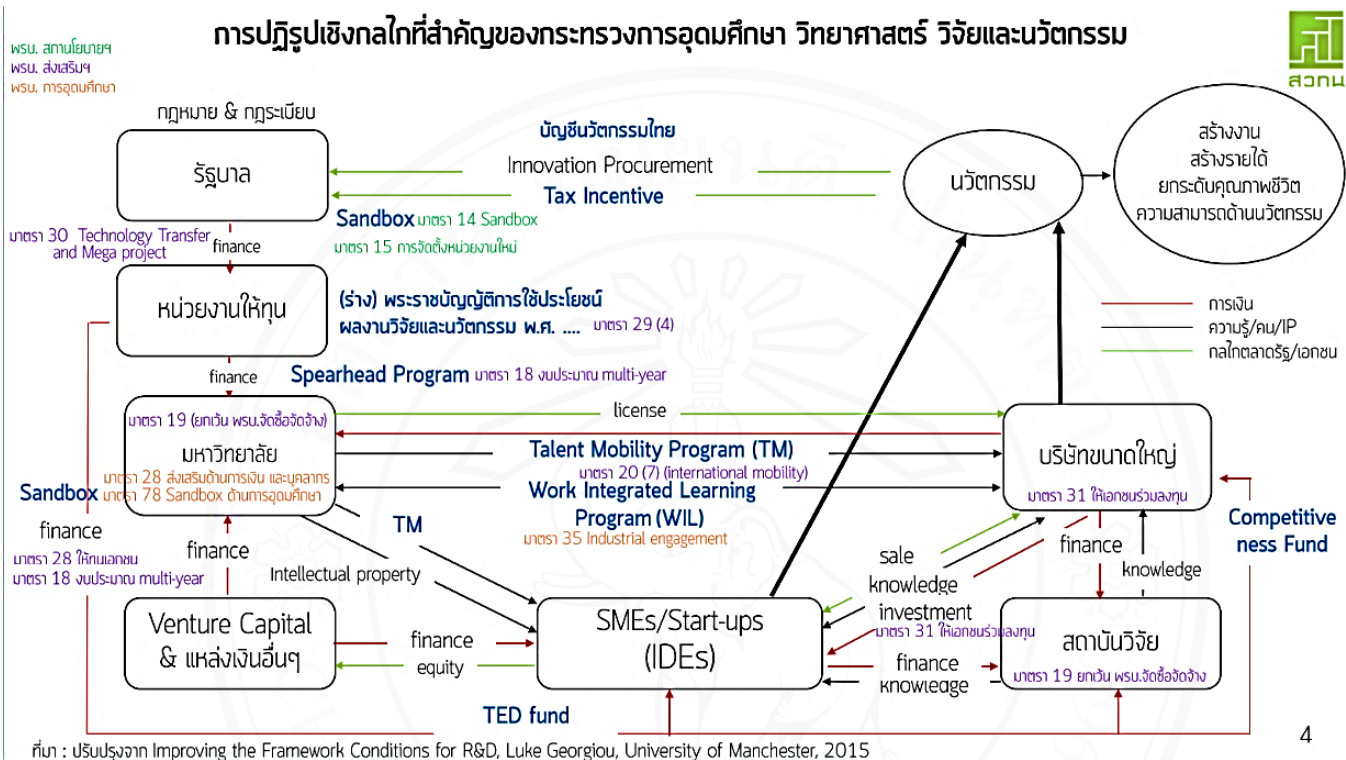
1. โครงสร้าง มีความชัดเจนขึ้น แต่หลายท่านอาจจะมีความเห็นว่าจะทำให้โครงสร้างซับซ้อนมากขึ้นหรือไม่ ซึ่งจะต้องไปดูอีกครั้งเมื่อมีการจัดกระบวนการซึ่งไม่ได้กำหนดไว้ในกฎหมาย แต่เป็นกฎเกณฑ์สำคัญ

2. กฎหมายได้ให้แนวทางในลักษณะที่เป็นกฎหมายพื้นฐาน กำหนดว่ารัฐมีหน้าที่อย่างไรบ้าง เช่น การร่วมมือกับเอกชนซึ่งเดิมกฎหมายไม่ได้ห้ามแต่ก็ไม่ค่อยมีใครกล้าทำ แต่กฎหมายใหม่นี้กำหนดว่าสามารถทำความร่วมมือกับเอกชนได้ รวมทั้งการลงทุนซึ่งได้กล่าวถึงการจัดระบบงบประมาณ คือทำอะไรที่จะให้ระบบงบประมาณของอุดมศึกษาล่องตัวมากขึ้น สามารถจัดงบประมาณที่มีระยะเวลาหลายปีได้ จัดงบประมาณลักษณะเป็นเงินอุดหนุนทั่วไป (Block Grant) ได้ โดยจัดตั้งเป็นกองทุน แต่สำหรับกรณีของอุดมศึกษา คณะรัฐมนตรีไม่อนุมัติให้จัดตั้งกองทุนซึ่งผู้ร่างกฎหมายก็ได้พยายามโดยระบุไว้ในกฎหมายว่าขอจัดตั้งในอนาคต

3. การอำนวยความสะดวก คือการปลดปล่อยเงื่อนไขและข้อจำกัดต่าง ๆ ออกไป ซึ่งให้รายละเอียดและความชัดเจนไว้ สิ่งที่ไม่ได้บัญญัติไว้ในกฎหมายและเป็นความท้าทายของประชาคมทั้งฝ่ายอุดมศึกษาและฝ่ายวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม คือ ต้องทำสิ่งที่ไม่ได้บัญญัติไว้ในกฎหมาย เช่น

3.1 กระบวนการเชิงการจัดระบบและกระบวนการทำงาน เนื่องจากประชาคมทั้งสองกลุ่มคุ้นชินกับวิธีการปฏิบัติแบบเดิมแม้กฎหมายจะเปิดช่องทางหรือให้โอกาสไว้แล้ว และต้องการปกป้องตนเองจากความเสี่ยงที่จะทำผิดกฎหมาย จึงออกกฎระเบียบไว้ค่อนข้างมาก ซึ่งถ้าจะทำเช่นนั้นอีกจะเป็นอุปสรรคกับการดำเนินงานตามแนวทางใหม่ ดังนั้น การออกแบบกระบวนการทำงานใหม่จึงขึ้นอยู่กับผู้ออกแบบเป็นสำคัญโดยคำนึงถึง**ประสิทธิภาพ มีกระบวนการที่สั้นกระชับ ทำงานได้เร็ว และยังคงพันธะรับผิดชอบ (accountability) ไว้ได้**

3.2 การวางคนให้เหมาะกับงาน (put the right man on the right job) การกำหนดตำแหน่งบริหารระดับต่าง ๆ ดังที่ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ ได้กล่าวแล้วว่ากฎหมายใหม่ถ้าจะใช้ให้มีประสิทธิภาพจะช่วยให้การทำงานได้คล่องตัวขึ้นมาก ดังนั้นจึงต้องเลือกบุคคลให้เหมาะกับงาน โดยคำนึงถึง**ความเข้าใจ มีตรรกะที่ดี ความคิดฝังลึกในจิตใจ (Mindset) ที่มีต่อเรื่องนี้ว่าต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างไร**

4

จากแผนภูมิพบว่า มี 2 รูปที่ยังแย้งกันและเป็นโจทย์ที่สำคัญ คือ ระบบบริหารงานในภาครัฐ พบว่ามีลักษณะเป็นแท่งหรือไฮโล ผู้ปฏิบัติงานคุ้นชินกับการทำงานในแนวตั้ง แต่ความเป็นจริงของโลกในยุคที่มีการพลิกผันอย่างมากเป็นระบบที่ซับซ้อน ไม่ได้มีลักษณะเป็นแท่งหรือไฮโล แต่มีพลวัตรและเชื่อมโยงกันหมด ไม่ทราบว่าจะเริ่มตรงไหนและจบตรงไหน ถ้าไม่สามารถวางตำแหน่งของเราให้ถูกที่ได้ก็จะหายไปในระบบนี้ซึ่งมีความกว้างใหญ่ไพศาลมาก มีผู้ที่เข้าใจระบบนี้และสามารถนำมาใช้ได้มีจำนวนน้อย สำหรับในฟากของอุตสาหกรรมและผู้ประกอบการก็จะมีธุรกิจใหม่ ที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม และมีบริษัทใหญ่ นวัตกรรมส่วนใหญ่จะเกิดมาจากอุตสาหกรรมและผู้ประกอบการ ซึ่งจะเชื่อมโยงกันด้วย ความรู้ การเงิน ทรัพย์สินทางปัญญา เป็นต้น เมื่อเรื่องนี้เป็นระบบที่ซับซ้อน ในการวางระบบการทำงานนอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในกฎหมายแล้วจะอย่างไร ในการทำงานระบบเดิมมักจะมีคอขวดแทรกอยู่ในกระบวนการงานย่อยต่าง ๆ แต่ในกฎหมายใหม่ได้มีบทบัญญัติที่ทำให้สามารถทะลุทะลวงคอขวดเหล่านั้นได้โดยการยกเลิกกฎระเบียบที่ไม่จำเป็น การปฏิรูปกฎระเบียบใหม่ และมีระบบให้ทดลองทำ (sandbox) เป็นต้น

สำหรับการใช้กลไกตลาดภาครัฐในการสร้างนวัตกรรมก็ได้บัญญัติไว้ด้วย รวมทั้งการเสาะแสวงหาผู้ที่มีสติปัญญาดีเยี่ยมมาทำงานด้วย

ที่ได้กล่าวมานี้เป็นตัวอย่างที่ชี้ให้เห็นว่ากฎหมายพยายามจัดการกับปัญหาที่มีอยู่ในระบบอันซับซ้อน แต่ก็ทำได้ในเชิงหลักการ แต่ในการทำงานต้องไปออกแบบกระบวนการงานใหม่เอง

มีหลักการสำคัญที่กฎหมายใหม่ได้ปลดปล่อยอุปสรรคต่าง ๆ ในระบบวิจัยและนวัตกรรม เช่น

1. ปลดพันนาการระบบงบประมาณด้านการวิจัยและนวัตกรรม โดยให้หน่วยงานในระบบวิจัยและนวัตกรรมสามารถรับเงินจากกองทุนมากกว่าหนึ่งปีงบประมาณได้ (มาตรา 18 ร่าง พ.ร.บ.ส่งเสริมวิทยาศาสตร์ฯ) ทั้งนี้ต้องไปวางระบบการติดตามและประเมินผลให้เป็นที่ยอมรับ
2. สามารถให้ทุนสนับสนุนการวิจัยและนวัตกรรมแก่ภาคเอกชนได้ (มาตรา 28 ร่าง พ.ร.บ.ส่งเสริมวิทยาศาสตร์ฯ)
3. สถาบันอุดมศึกษาสามารถสนับสนุนทางการเงินเพื่อประกอบธุรกิจใหม่ได้ สนับสนุนให้มีการนำความรู้ผลงานวิจัยและนวัตกรรมไปสร้างผู้ประกอบการใหม่ และรายได้ที่ได้จากการนี้ไม่ต้องนำส่งกระทรวงการคลังเป็นรายได้แผ่นดิน (มาตรา 28 ร่าง พ.ร.บ. การอุดมศึกษา) ความท้าทายคือต้องไปสร้างกระบวนการรองรับ
4. มีระบบให้ทดลองทำงานวิจัยและนวัตกรรม (มาตรา 14 ร่าง พ.ร.บ.ส่งเสริมวิทยาศาสตร์ฯ)
5. การนำผลงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ (มาตรา 30 ร่าง พ.ร.บ.ส่งเสริมวิทยาศาสตร์ฯ) หน่วยงานของสถาบันวิจัยของรัฐสามารถนำผลงานวิจัยไปต่อยอดโดยสนับสนุนให้มีการถ่ายทอดเทคโนโลยีและเชื่อมโยงกับโครงการขนาดใหญ่ของประเทศซึ่งเป็นสิ่งใหม่ ตัวอย่างประสบการณ์จากประเทศจีนเมื่อมีความร่วมมือกันขึ้น สิ่งที่ต้องคิดต่อไปคือ ทำให้สามารถนำเทคโนโลยีไปใช้ทั่วทั้งประเทศได้ ซึ่งจะมีมาตรการต่าง ๆ ที่ออกมา ให้นำผลที่ได้จากความร่วมมือนั้นสามารถพัฒนาเทคโนโลยีภายในประเทศโดยมีสิทธิบัตรเป็นของจีน
6. หน่วยงานของรัฐสามารถร่วมลงทุนในโครงการที่นำผลงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ได้ ซึ่งเดิมถ้าจะร่วมทุนจะไปติดขัดที่กฎหมายการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ (มาตรา 31 ร่าง พ.ร.บ.ส่งเสริมวิทยาศาสตร์ฯ) จึงได้กำหนดให้สามารถยกเว้นการนำกฎหมายดังกล่าวมาใช้บังคับ
7. นโยบายการอุดมศึกษาฯ สามารถขอให้มีการตราพระราชกฤษฎีกาเพื่อยกเว้นการนำกฎหมายการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐมาใช้กับการจัดซื้อจัดจ้างเพื่อการวิจัยและสร้างนวัตกรรม (มาตรา 19 ร่าง พ.ร.บ.ส่งเสริมวิทยาศาสตร์ฯ)
8. การประเมินคุณภาพสถาบันอุดมศึกษาภายนอก สามารถทำได้โดยหน่วยงานต่างประเทศที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง (มาตรา 73 ร่าง พ.ร.บ. การอุดมศึกษา)

ก่อนที่จะมาประชุมในวันนี้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ได้เชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไปหารือเกี่ยวกับกฎหมายใหม่โดยได้มีการกล่าวถึง disruption และให้หน่วยงานแต่ละหน่วยงานกลับไปคิดว่าโอกาสที่จะทำได้ คืออะไร โดยใช้เป้าหมายของประเทศเป็นกรอบ แล้วนำภาคการผลิตและบริการมาเป็นตัวตั้งของโจทย์ เพื่อพิจารณาว่ากระทรวงวิทยาศาสตร์จะสามารถเข้าไปดำเนินการอย่างไรได้บ้างที่จะก่อให้เกิดผลกระทบอย่างสำคัญ (Big Impact) โดยพยายามเปลี่ยนจาก Project Base มาเป็น Platform ที่เป็น Package ของ Initiative ในเรื่องใหญ่ ๆ และมีผลกระทบต่อประเทศอย่างมาก ซึ่งอาจนำไปเป็นประเด็นหารือในการระดมสมองได้

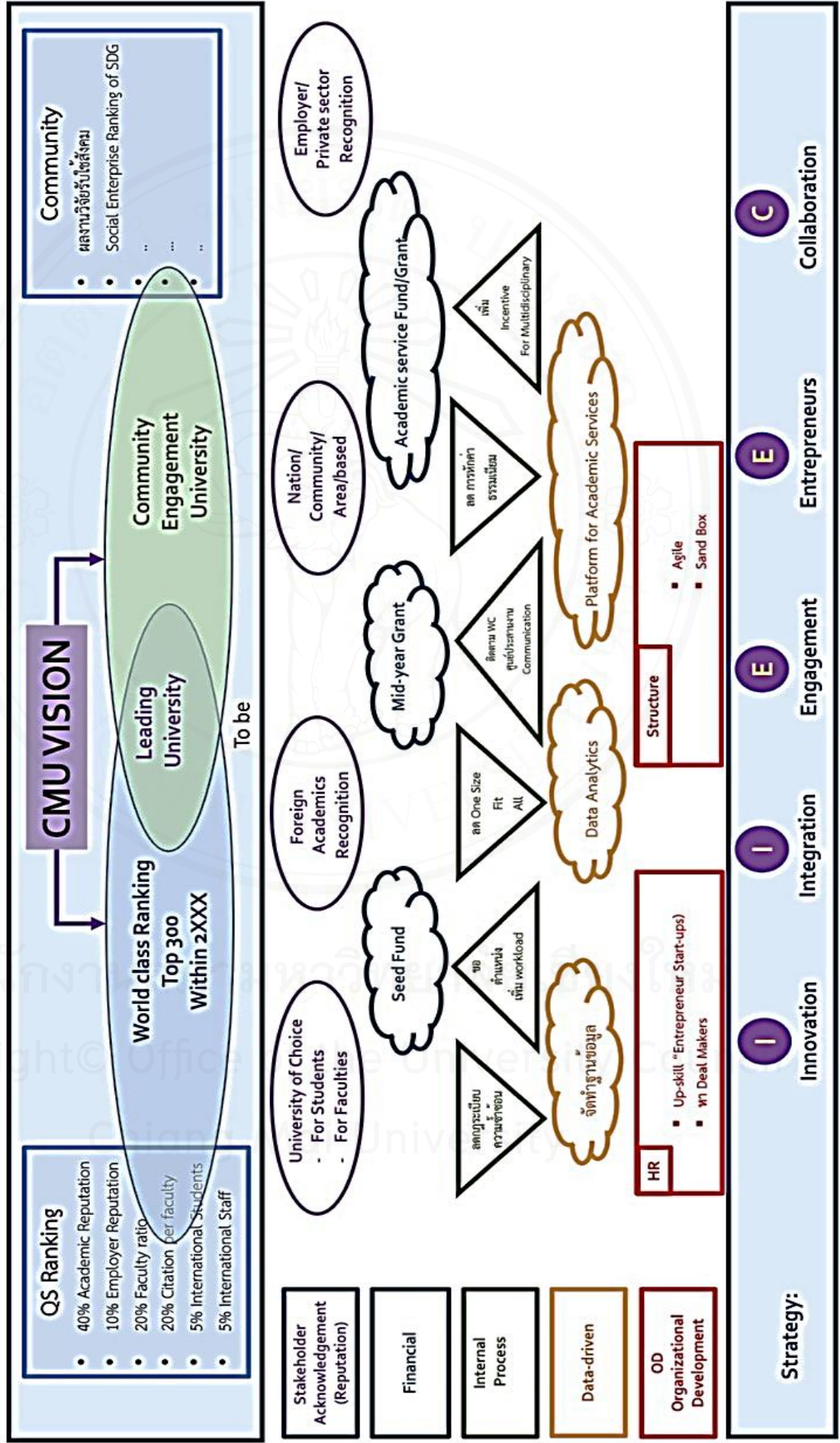

สำนักงานสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© Office of the University Council
Chiang Mai University

แผนภาพสรุปการระดมความคิดเห็น มีดีใหม่ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ : CMU Transformation และกิจกรรม CHANGE or TRANSFORM การเดินทางสู่การเปลี่ยนแปลง

โดย รองศาสตราจารย์ ดร.จิรประภา อัครบวร ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายทรัพยากรบุคคล สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (NIDA)

Transformation Model จากการประชุมกลุ่มย่อย ณ สัมมนา CMU Retreat 2019 จ.ชลบุรี 1-3 มีนาคม 2562

สำนักงานสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© Office of the University Council
Chiang Mai University

สรุปผลการระดมความคิดเห็น กลุ่มที่ 1 การบริหารงานและโครงสร้างองค์กร วันที่ 3 มีนาคม 2562

ประธานกลุ่ม	ศาสตราจารย์ ดร.นพ.พงษ์รักษ์ ศรีบัณฑิตมงคล		
	รองอธิการบดี และกรรมการสภามหาวิทยาลัยจากผู้ดำรงตำแหน่งรองอธิการบดี		
รองประธานกลุ่ม	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทศพร พิชัยยา	ผู้ช่วยอธิการบดี	
	อาจารย์ไพสิฐ พาณิชย์กุล	ผู้ช่วยอธิการบดี	
- ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.นพ.สุวัฒน์ จริยาเลิศศักดิ์ กรรมการสภามหาวิทยาลัยประเภทหัวหน้าส่วนงาน และคณบดีคณะสาธารณสุขศาสตร์ - ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรชัย วิสุทธิศักดิ์ คณบดีคณะนิติศาสตร์ - รองศาสตราจารย์ ดร.ธัญวัฒน์ รัตนลัก คณบดีคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ - ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพรัช กาญจนการุณ คณบดีคณะเศรษฐศาสตร์ - ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุธี วังเตื่อย รักษาการแทนคณบดีวิทยาลัยการศึกษาศาสตร์และการจัดการทางทะเล - รองศาสตราจารย์ ดร.วรลัญจก์ บุญยสุรัตน์ ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยสังคม - ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรอร ภูเจริญ ผู้อำนวยการสถาบันนโยบายสาธารณะ - นางสาววรารักษ์ พัฒนเกียรติพงศ์ ผู้อำนวยการสำนักหอสมุด			
เลขานุการ ผู้ช่วยเลขานุการและทีมงาน	- นางวิวรรณ ศรีทองคำ ผู้อำนวยการกองแผนงาน เลขานุการกลุ่ม - นายบุญรัตน์ อินตะพิงค์ หัวหน้างานแผนยุทธศาสตร์ กองแผนงาน - อาจารย์ ดร.ไพรัช พิบูลย์รุ่งโรจน์ ผู้ช่วยเลขานุการกลุ่ม - นายทวีศักดิ์ นารธรรมเจริญ ทีมคณะทำงานประจำกลุ่ม		

สรุปผลการระดมความคิดเห็น

สิ่งที่ควรเริ่ม เพื่อมุ่งสู่ Dynamic CMU

1. เริ่มนำเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) มาใช้ในการบริหารงานอย่างจริงจัง
2. เริ่มปรับโครงสร้างองค์กร (Re-Structure) เพื่อส่งเสริมความคล่องตัวในการทำงาน
3. ให้อิสระส่วนงานในการทำงานมากขึ้น
4. ตั้งคณะทำงาน (Task Force) เพื่อการขับเคลื่อนมหาวิทยาลัยภายใต้กระทรวงอุดมศึกษาฯ
5. เริ่มใช้ความเชี่ยวชาญจากต่างส่วนงาน ทำงานร่วมกัน เช่น โรงพยาบาล และ Wellness Centre
6. เริ่มทดลองการทำงานของระบบงานใหม่ที่คล่องตัวผ่านระบบ Sand Box
7. เริ่มการวิเคราะห์ศึกษาความจำเป็นของแต่ละส่วนงาน
8. เริ่มตั้งหน่วยพิเศษ (CMU Seal Team) เพื่อทำงานเชิงรุกในประเด็นเชิงนโยบาย
9. เริ่มจัดสรรเพื่อสนับสนุนโครงการระยะยาว (Multi-year Granting)
10. เริ่มการทำงานในลักษณะเชิงหัวข้อ (Subject-matter based program)

11. เริ่มใช้ FIN TECH เข้ามาพัฒนาระบบงาน
12. เริ่มใช้ Sandbox เพื่อส่งเสริม External and Engagement
13. เริ่มตั้ง Think Tank พัฒนามหาวิทยาลัยลูก (Brand New CMU)

สิ่งที่ควรเลิก เพื่อมุ่งสู่ Dynamic CMU

1. กฎระเบียบทางการเงินที่เป็นอุปสรรคต่อการทำงาน
2. กฎระเบียบด้านการบริหารงานบุคคล (HR) ที่เป็นอุปสรรคต่อการทำงาน

สิ่งที่ควรลด เพื่อมุ่งสู่ Dynamic CMU

1. ลดจำนวนคณะและภาควิชาที่มีความซ้ำซ้อน
2. ลดจำนวนส่วนงานที่ซ้ำซ้อน
3. ปรับการทำงานของภาควิชาให้มีความคล่องตัว
4. ลดขั้นตอนการทำงานเพื่อลดเวลาในการทำงาน
5. Re-centralization / Decentralization อำนาจคณะ ภาควิชา

สิ่งที่ควรเพิ่ม เพื่อมุ่งสู่ Dynamic CMU

1. เพิ่มส่วนงานกลางที่ดูแลความเป็นนานาชาติของมหาวิทยาลัยโดยรวม (internationalization)
2. สร้างระบบธรรมาภิบาล (Good Governance) ในระดับบุคคล
3. สร้างบรรยากาศความเป็นนานาชาติ
4. สร้างระบบการจัดสรรและการใช้ทรัพยากรร่วมกัน (Resource utilization and Monetization)
5. สร้างระบบเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับระบบสารสนเทศเชิงให้ข้อสั่งการผ่านระบบดิจิทัล อาทิ ระบบ e-document, ระบบ Digital Signature เป็นต้น

สรุปผลการระดมความคิดเห็น กลุ่มที่ 2 การบริหารทรัพยากรบุคคล วันที่ 3 มีนาคม 2562

ประธานกลุ่ม	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชรินทร์ เตชะพันธุ์ รองอธิการบดี(ติดภารกิจ) มอบหมาย รองศาสตราจารย์ประเสริฐ ฤกษ์เกรียงไกร รองอธิการบดี ปฏิบัติหน้าที่ประธานกลุ่มแทน	
รองประธานกลุ่ม	รองศาสตราจารย์ นพ.รณภพ เอื้อพันธเศรษฐ์	
	1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิพนธ์ ตูวานนท์	กรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ
	2. รองศาสตราจารย์ ดร.สิริวุฒิ บุรณพิตร	คณบดีคณะบริหารธุรกิจ
	3. รองศาสตราจารย์ธีรภัทร วรรณฤมล	คณบดีคณะการสื่อสารมวลชน
	4. ศาสตราจารย์ ดร.วิภาดา คุณาวิภากุล	คณบดีคณะพยาบาลศาสตร์
	5. รองศาสตราจารย์ ดร.ปิณฑษ์ ยอดมงคล	คณบดีวิทยาลัยศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยี
	6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัณย์ เศวตเศรนี	ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม
	7. ศาสตราจารย์ ดร.สมพงษ์ วิทย์ศักดิ์พันธุ์	ผู้อำนวยการสถาบันภาษา
	8. รองศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ดา จงแก้ววัฒนา	ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยข่าวล้าหน้า
	9. นายเฉลิมเกียรติ ณ ปัน	ที่ปรึกษาอธิการบดีด้านกิจการสำนักงานมหาวิทยาลัย
เลขานุการและผู้ช่วยเลขานุการ		
	1. นายชัชพล กุลโพธิ์สุวรรณ	ผู้อำนวยการกองบริหารงานบุคคล
	2. นางอัจฉรา เพ็งกาญจน์	พนักงานปฏิบัติงาน กองบริหารงานบุคคล

สรุปผลการระดมความคิดเห็น

สิ่งที่ควรเริ่ม : Diversity management

1. ควรให้มีการปรับ Workload สัดส่วนภาระงานสอนและงานวิจัย ให้เป็นไปตามความถนัดและบริบทของแต่ละสาขาวิชา เนื่องจากอาจารย์แต่ละท่านมีความถนัดแตกต่างกัน โดยพิจารณาจากภาพรวมของคณะ
2. Management by fact เช่น เริ่มทำ Data analysis (HR Analytic) เพื่อให้ทราบแนวทางการพัฒนาบุคลากรที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับนโยบายของมหาวิทยาลัย และส่งผลต่อ Ranking มหาวิทยาลัย รวมถึงสร้าง Data base ของกลุ่ม Champion

สิ่งที่ควรเลิก

-ไม่มี-

สิ่งที่ควรลด : Flexible HR system

1. ปรับระบบสรรหาอาจารย์ให้มีความยืดหยุ่น ขึ้นอยู่กับบริบทของสาขาวิชา เช่น ในสาขาวิชาวิจิตรศิลป์ อาจลดเกณฑ์ภาษาอังกฤษ และเพิ่มเกณฑ์ความสามารถในเชิงศิลป์ เป็นต้น
2. ปรับ Job description ให้ Flexible หรือให้เป็นการทำงานแบบ Multitasking มากขึ้น
3. ปรับเกณฑ์การคิดภาระงานของอาจารย์ด้านวิจัย โดยใช้งบประมาณเป็นเกณฑ์ในการคำนวณ
4. ปรับลดการประเมิน จาก 2 ครั้ง/ปี เป็น 1 ครั้ง/ปี

สิ่งที่ควรเพิ่ม : Engagement (Employee Engagement/ Employee of Choice)

1. สร้าง Mindset ให้เกิด Digital transformation เช่น การทำ workshop และเกิด Human capacity building ที่จะทำให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีที่สุด ไม่ว่าจะเป็นด้านทั้งทักษะ ความรู้ความชำนาญ ประสิทธิภาพ ความเชี่ยวชาญ ความคิดสร้างสรรค์ ตลอดจนบุคลิกภาพ
2. Welfare/ Flexible benefit แสวงหาสวัสดิการที่เหมาะสมและสามารถตอบสนองความต้องการของบุคลากรในแต่ละกลุ่ม
3. พัฒนาระบบการบริหารจัดการคนเก่ง (Talent management) เพื่อให้กลุ่ม Talent เกิดแรงจูงใจในการทำงานและพัฒนามหาวิทยาลัย
4. เพิ่ม incentive ให้กับอาจารย์บางสาขาและเจ้าหน้าที่บางตำแหน่งที่สำคัญและขาดแคลน และกลุ่ม Talent เช่น อาจารย์กลุ่มทันตแพทยศาสตร์ เป็นต้น
5. ปรับเพดานเงินเดือน (บางตำแหน่ง) เช่น กลุ่มพนักงานส่วนงาน
6. เพิ่มชื่อตำแหน่ง เช่น Adjunct professor/ Adjunct lecturer/ Visiting professor และจัดสวัสดิการที่เหมาะสม
7. ทบทวนระบบการประเมินพนักงานมหาวิทยาลัยเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สรุปผลการระดมความคิดเห็น กลุ่มที่ 3 หลักสูตรและการพัฒนาด้านวิชาการ วันที่ 3 มีนาคม 2562

ประธานกลุ่ม	รองศาสตราจารย์อุษณีย์ คำประกอบ	รองอธิการบดี
รองประธานกลุ่ม	รองศาสตราจารย์ นพ.อำนาจ อยู่สุข	รองอธิการบดี
	รองศาสตราจารย์ ดร.ปิยะพงศ์ เนียมทรัพย์	ผู้ช่วยอธิการบดี
1. รองศาสตราจารย์ พญ.มฤดี เอกมหาชัย	กรรมการสภามหาวิทยาลัยประเภทคณาจารย์ประจำ	
2. รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐา โพธาภรณ์	คณบดีคณะเกษตรศาสตร์	
3. ศาสตราจารย์ นพ.บรรณกิจ โลจนาภิวัฒน์	คณบดีคณะแพทยศาสตร์	
4. รองศาสตราจารย์ ดร.เทพินทร์ พิชฐานุรักษ์	คณบดีคณะสังคมศาสตร์	
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณพศิษฐ์ จักรพิทักษ์	คณบดีวิทยาลัยนานาชาตินวัตกรรมดิจิทัล	
6. รองศาสตราจารย์เหรียญ หล่อวิมจล	ผู้อำนวยการสำนักบริการวิชาการ	
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พฤกษ์ อักกะรังสี	ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนาพลังงานนครพิงค์	
8. รองศาสตราจารย์ ดร.นิพนธ์ ธีรอำพน	ผู้อำนวยการสถาบันวิศวกรรมชีวการแพทย์	
9. นางเยาวลักษณ์ วิริยะพงศ์	ผู้อำนวยการสำนักงานมหาวิทยาลัย	

เลขานุการและผู้ช่วยเลขานุการ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉราพร ศรีบุญญาพรธม	ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาคุณภาพการศึกษา
2. นางเทพพร สุคำวัง	เลขานุการสำนักพัฒนาคุณภาพการศึกษา

สรุปผลการระดมความคิดเห็น

สิ่งที่ควรเริ่ม

- จัดอบรมหลักสูตรระยะสั้นแบบจริงจัง ทันสถานการณ์ เน้น issue-based, topic-based, อัตลักษณ์ มข.
- จัดหลักสูตรระยะสั้นที่เหมาะสมกับคนทุกช่วงวัย : นักศึกษาเก่า และ reskill, upskill workforce ของสถานประกอบการ
- หลักสูตรที่มีอยู่ทำให้เป็น OBE, Tailor-made และปรับปรุงหลักสูตรให้ integrate มากขึ้น บูรณาการข้ามคณะ/ข้ามสาขาวิชา และสอดคล้องกับ IIEEC
- หาจุดเด่นของหลักสูตร และพัฒนาหลักสูตรในลักษณะของ multidiscipline เน้น subject-based
- ส่งเสริมให้นักศึกษามีทักษะการทำวิจัยและนวัตกรรมในหลักสูตรทุกระดับการศึกษา
- ขับเคลื่อนให้มีการเปิดสอนหลักสูตรนานาชาติเพิ่มขึ้น และ support บุคลากรสายสนับสนุนให้มีความพร้อมรองรับ
- สร้าง platform ให้ นศ.บัณฑิตศึกษาที่สนใจ topic เดียวกัน ทั้งการเรียนและการวิจัย ได้มีโอกาสมาเรียนรู้ร่วมกัน
- สร้างระบบการส่งเสริมทักษะด้านต่างๆ ของนักศึกษา ผ่านองค์กรนักศึกษา ให้มีประสิทธิภาพ

สิ่งที่ควรเลิก

- ยกเลิกภาควิชา
- ยกเลิกหลักสูตรที่ไม่เป็นที่ต้องการ ล้าสมัย

3. ยกเลิกการสอบ และหาวิธีการประเมินแบบใหม่

สิ่งที่ควรลด

1. ลดจำนวนหลักสูตรและนักศึกษา ระดับปริญญาตรี
2. ลดการจัดทำเอกสาร มคอ., เอกสารประเมินหลักสูตร
3. ลดจำนวนคณะ (ยุบรวม)
4. ลดขั้นตอนต่างๆ

สิ่งที่ควรเพิ่ม

1. เพิ่มหลักสูตรและจำนวนนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา โดยคำนึงถึงคุณภาพผู้เรียน
2. เพิ่มหลักสูตรพันธุ์ใหม่ที่มีร่วมมือกับสถานประกอบการ ภาคเอกชน ชุมชน (WIL)
3. เพิ่มการทำ double degree กับมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ
4. เพิ่มโอกาสให้อาจารย์ไปทำงานกับบริษัทในระดับโลก/องค์กรชั้นนำ
5. เพิ่มผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ชาวต่างประเทศที่มีศักยภาพสูง
6. เพิ่มระบบพัฒนาอาจารย์ reskill, upskill และ ทำให้ผู้สอนเปลี่ยนเป็น coach
7. เพิ่มงบประมาณด้านการศึกษา
8. เพิ่มทุนการศึกษา
9. เพิ่มจำนวน นศ.ต่างชาติ
10. เพิ่มการคัดเลือก talent students สร้างแรงจูงใจให้มาเรียน มช.
11. เพิ่ม diversity ของนักศึกษา
12. เพิ่มโอกาสในการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ทุกที่ทุกเวลา และเรียนได้หลายรูปแบบ (IT)
13. เพิ่มสถานที่เรียน โดยใช้ campus ที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด
14. เพิ่มสถานที่ให้นักศึกษาได้เรียนรู้ตลอด 24 ชม.
15. ปรับปรุงด้านกายภาพ และปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ในยุคปัจจุบัน
16. เพิ่มความยืดหยุ่นของการบริหารจัดการหลักสูตร
17. เพิ่มการนำ feedback การประเมินจากศิษย์เก่ามาปรับปรุงหลักสูตร
18. เพิ่มกระบวนการส่งเสริม self-learning (การเรียนรู้เป็น topic เช่น มาเรียน startup เรียนจบนำไปใช้งานได้จริง)

สรุปผลการระดมความคิดเห็น กลุ่มที่ 4 งานวิจัยและนวัตกรรม วันที่ 3 มีนาคม 2562

ประธานกลุ่ม	รองศาสตราจารย์ ดร.สัมพันธ์ สิงหราชวราพันธ์	รองอธิการบดี
รองประธานกลุ่ม	รองศาสตราจารย์โรม จิรานุกรม	รองอธิการบดี
1. รองศาสตราจารย์ ดร.ณอมพร เลหาจรัสแสง	ผู้ช่วยอธิการบดี	
2. นายสมเพชร ไซยวุฒิ	กรรมการสภามหาวิทยาลัยประเภทพนักงานมหาวิทยาลัยที่มีใช้คณาจารย์ประจำ	
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทพ.นฤมนัส คอวนิช	คณบดีคณะทันตแพทยศาสตร์	
4. รองศาสตราจารย์ ดร.วิรัตน์ นิวัฒนนันท์	คณบดีคณะเภสัชศาสตร์	
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐ วรยศ	คณบดีคณะวิศวกรรมศาสตร์	
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นสพ.ดร.ขวัญชาย เครือสุคนธ์	คณบดีคณะสัตวแพทยศาสตร์	
7. รองศาสตราจารย์ ดร.เอกชัย แสงอินทร์	คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย	
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัญญานภาพ อานันนทนะ	ผู้อำนวยการอุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	
9. อาจารย์ ดร.สพ.ญ.พัทธวรรณ แก้วสาคร	รักษาการแทนผู้อำนวยการศูนย์สัตวทดลอง	
เลขานุการและผู้ช่วยเลขานุการ		
1. นายธรรมบุญ น่วมอนงค์	รักษาการแทนเลขานุการศูนย์บริหารงานวิจัย	
2. นางสาวปัทมาธิ์ คำมา	พนักงานปฏิบัติงาน ศูนย์บริหารงานวิจัย	

สรุปผลการระดมความคิดเห็น

จาก Transformation Model ข้างต้น กลุ่มที่ 4 ซึ่งรับผิดชอบด้านวิจัยและนวัตกรรม จึงแบ่งหัวข้อในการระดมความคิดเห็นเป็น 2 หัวข้อหลัก ได้แก่

1. ผลกระทบ (Impact) ต่อวงวิชาการ : World Class University
2. ผลกระทบ (Impact) ต่อชุมชนและสังคม : Community Engagement University

โดยมีสรุปผลการระดมความคิดเห็น ดังต่อไปนี้

1. ผลกระทบ (Impact) ต่อวงวิชาการ : World Class University

สิ่งที่ควรเริ่ม

1. ส่งเสริม Academic MICE (ผ่านอาจารย์)
2. ทำ Search Engine เพื่อให้ค้นหาผลงานวิจัย มช. ได้ง่าย จะทำให้ถูกอ้างอิง (citation) เพิ่มมากขึ้น
3. ให้ Researcher เพิ่ม/แก้ไข Profile ใน Platform ต่างๆ เช่น Google Scholar/ Research Gate
4. เริ่ม Track การได้รับตำแหน่งทางวิชาการ เช่น ด้านนวัตกรรมหรืออุตสาหกรรม
5. Open public สำหรับคลังข้อมูลทางปัญญาของ มช. (CMUIR)
6. Online platform (สร้าง CMU Research Profile) เช่น ระบบฐานข้อมูลผู้เชี่ยวชาญ (ผลงานทางวิชาการ)

สิ่งที่ควรเลิก

1. งานวิจัยที่ไม่ถูกนำไปใช้ประโยชน์

สิ่งที่ควรลด

1. จำนวนอาจารย์ที่ไม่มีผลงาน/perform
2. ลด Cycle time ในการทำงาน เช่น process เบิกจ่ายเงินวิจัย

สิ่งที่ควรเพิ่ม

1. เพิ่มแรงจูงใจ (Incentive) ที่เหมาะสม (Load ภาระงาน, Financial Return 75:25, Pride)

2. ปรับภาระการสอนของอาจารย์ลดลง เพื่อให้อาจารย์สามารถมีเวลาทำวิจัย/สร้างนวัตกรรม โดยให้มีสัดส่วนภาระงานสอนและงานวิจัย ให้เป็นไปตามความถนัดและบริบทของแต่ละสาขาวิชา เนื่องจากอาจารย์แต่ละท่านมีความถนัดแตกต่างกัน

3. ปรับระบบ/หลักเกณฑ์การประเมินผลงาน (TOR/JA) /การเข้าสู่ตำแหน่งวิชาการ (FTES, วิชาชีพ)
4. จัดหาครุภัณฑ์วิจัยที่เหมาะสม (เช่น ฐาน STDB Upgrade ครุภัณฑ์ที่มี Demand)
5. Licensing /Start up way
6. กลไกส่งเสริมให้เกิด Cross Discipline มากขึ้น
7. ตีพิมพ์ในวารสารที่มี Impact Factor สูง และเพิ่ม Citation
8. International Collaboration
9. แสวงหาทุนวิจัยจากต่างประเทศ
10. ประสิทธิภาพหน่วยการบริหารจัดการ World Class University
11. ปรับเกณฑ์การขอผลงานสำหรับงานเชิงสร้างสรรค์
12. ประชาสัมพันธ์ ชื่อเสียง (Reputation) มข.
13. รับอาจารย์/นักวิจัยระดับโลก รวมถึงต่ออายุราชการ (เกษียณ)
14. World Class FABLAB
15. เพิ่มจำนวน Post-Doctoral

2. ผลกระทบ (Impact) ต่อชุมชนและสังคม : Community Engagement University**สิ่งที่ควรเริ่ม**

1. กลไก/plate form ให้คณาจารย์/นักวิจัยมาทำงานร่วมกันจากหลายฝ่าย/คณะ อย่างรวดเร็วทันการณ์
2. Crisis Management
3. CSR Fund Pool

สิ่งที่ควรเลิก

-ไม่มี-

สิ่งที่ควรลด

-ไม่มี-

สิ่งที่ควรเพิ่ม

1. ทำวิจัยร่วมกับชุมชนมากขึ้น
2. ปรับ TOR ในการทำงานร่วมกับชุมชน
3. สร้างระบบพี่เลี้ยง (Mentor System)
4. วัด Social Impact ตามโจทย์ SDGs

สรุปผลการระดมความคิดเห็น

กลุ่มที่ 5 การพัฒนางานบริการเพื่อตอบโจทย์ชุมชนและสังคม

วันที่ 3 มีนาคม 2562

ประธานกลุ่ม	รองศาสตราจารย์ ดร.อวรณ์ โอภาสพัฒนกิจ	รองอธิการบดี
รองประธานกลุ่ม	อาจารย์ ดร.เอกชัย มหาเอก	รองอธิการบดี
1. ศาสตราจารย์ ดร.สาคร พรประเสริฐ	คณบดีคณะเทคนิคการแพทย์	
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุจินดา ศรีวัฒนะ	คณบดีคณะอุตสาหกรรมเกษตร	
3. ศาสตราจารย์ นพ.ขวัญชัย ศุภรัตน์ภิญโญ	ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์สุขภาพ	
4. รองศาสตราจารย์ ดร.รัฐสิทธิ์ สุขะหุด	ผู้อำนวยการสำนักบริการเทคโนโลยีสารสนเทศ	
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุพธนา พิมลศิริผล	ผู้อำนวยการศูนย์นวัตกรรมอาหารบรรจุภัณฑ์	

เลขานุการและผู้ช่วย

1. นางสาวสุภาพรณ ไกรฤกษ์	หน่วยสนับสนุนวิชาการรับใช้สังคม
2. นางสาววรรณิ์ ขิปะนัน	หน่วยสนับสนุนวิชาการรับใช้สังคม

สรุปผลการระดมความคิดเห็น

สิ่งที่ควรเริ่ม

1. การจัดตั้งศูนย์ประสานสำหรับการบริหารจัดการงานบริการวิชาการเชิงรุก โดยมีคุณลักษณะและบทบาทต่าง ๆ ที่สำคัญเช่น Contact point ง่ายต่อการเข้าถึง/ การรับเรื่อง เพื่อส่งต่อบุคคล ส่วนงาน ที่ม้องค์ความรู้/ ให้คำปรึกษา/ ดูแลการ PR+การสื่อสารเพื่อให้ชุมชน สังคมรับทราบ/ มีกระบวนการ training อาจารย์ก่อนลงพื้นที่ เป็นต้น
2. การจัดตั้งกองทุนสำหรับงานบริการวิชาการ เพื่อรองรับการแก้ไขปัญหาในชุมชน สังคมภาคเหนือตอนบน รวมถึงควรมีการจัด Seed Fund สำหรับยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัย
3. การพัฒนา Platform การบริการจัดการศูนย์ประสานงานเพื่อ 1) พัฒนาฐานข้อมูลด้านการบริการวิชาการ และ ฐานข้อมูลผู้เชี่ยวชาญ 2) การรวบรวม expert index, Impact Measurement ตาม SDG 3) การจัดลำดับความสำคัญ งานบริการวิชาการ ให้สอดคล้องกับประเด็นปัญหา หรือ Need ของประเทศ
4. การสนับสนุนการทำงานแบบครบวงจร ตั้งแต่ Start-up /Social Enterprise/ ลิขสิทธิ์-สิทธิบัตร
5. การสร้าง New Business Model ใหม่สำหรับงานบริการวิชาการ โดยการอาศัย Cmu Holding Company ในการขับเคลื่อน และ การอาศัยการขับเคลื่อนโดยนวัตกรรมใหม่ CSR/Start-up

สิ่งที่ควรเลิก

1. ปรับระบบบัญชีที่เอื้อต่อการทำงานและให้ครอบคลุมทุกส่วนงาน
2. ยกเลิกกฎเกณฑ์ต่าง ๆ แบบ One Size Fits All ให้มีความยืดหยุ่น และเหมาะสมต่อการปฏิบัติงาน เช่น เกณฑ์ สกอ.

สิ่งที่ควรลด

1. งบประมาณเช่น การจัดซื้อจัดจ้าง
2. ระเบียบบริการวิชาการ
3. ลดความซ้ำซ้อน และ การทำงานแบบขาดการบูรณาการ

สิ่งที่ควรเพิ่ม

1. การสนับสนุนการทำ multiple Appointment ให้กับบุคลากรที่ทำงานด้านบริการวิชาการ
2. การกำหนดบริการวิชาการให้มี work lode และ สนับสนุนในเรื่องของความดีความชอบ
3. การสนับสนุนให้นำผลงานบริการวิชาการเพื่อนำไปขอตำแหน่งทางวิชาการ
4. การสนับสนุนและเสริมสร้างการรับรู้ และการสื่อสารให้มากยิ่งขึ้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย First in mind
5. การสนับสนุนให้เกิดการทำงานแบบ Multi-disciplinary และ การทำงาน Research/ Area-based รวมถึงการนำปัญหาท้องถิ่น เช่น หมอกควัน ประเด็น Lanna Localization มาเป็นประเด็น หรือ หัวข้อในการขับเคลื่อนงานร่วมกัน โดยต้องมีการวิเคราะห์ชุมชน และมีการบูรณาการการบริการต่าง ๆ ร่วมกัน
6. การบูรณาการ การเรียนการสอน งานบริการวิชาการ และงานวิจัย ด้วยกัน ควรมีงบประมาณสนับสนุน เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนอย่างแท้จริง

ภาคผนวก

สำนักงานสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© Office of the University Council

Chiang Mai University

สำนักงานสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© Office of the University Council

Chiang Mai University

ภาคผนวก 1 ประมวลภาพการสัมมนา

ภาคผนวก 2

โครงการสัมมนาระดมความคิดเห็นเชิงนโยบาย (Retreat)
ระหว่างกรรมการสภามหาวิทยาลัยและผู้บริหารมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ประจำปี ๒๕๖๒
เรื่อง “การเตรียมพร้อมสู่ CMU Transformation”
วันที่ ๒ – ๓ มีนาคม ๒๕๖๒
ณ ศูนย์ฝึกอบรมธนาคารไทยพาณิชย์ หาดตะเวนรอน
ตำบลนาจอมเทียน อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี

๑. ชื่อโครงการ

โครงการสัมมนาระดมความคิดเห็นเชิงนโยบาย (Retreat) ระหว่างกรรมการสภามหาวิทยาลัยและผู้บริหารมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประจำปี ๒๕๖๒

๒. หน่วยงานรับผิดชอบ

สำนักงานสภามหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

๓. หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันภายใต้อิทธิพลความเป็นพลวัตของโลกในศตวรรษที่ ๒๑ และการเปิดเสรีด้านการศึกษา สถาบันอุดมศึกษาหรือมหาวิทยาลัยทั่วโลก รวมถึงสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยต้องพัฒนาและปรับกลยุทธ์ เพื่อรองรับสภาพการแข่งขันด้านการศึกษาที่รุนแรงยิ่งขึ้น สถาบันอุดมศึกษาต่างพยายามพัฒนาและเพิ่มศักยภาพของตนเองให้สามารถแข่งขันได้ เช่น การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ การผลิตผลงานวิจัยที่มีคุณภาพสูง การสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมใหม่ ๆ การวิจัยและพัฒนาสื่อการเรียนการสอนโดยใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตและเทคโนโลยีสารสนเทศ (e-learning) การจัดหลักสูตรเฉพาะทางที่มีคุณภาพเพื่อตอบสนองความต้องการของภาคธุรกิจและภาคอุตสาหกรรม เป็นต้น ดังนั้น สถาบันอุดมศึกษาต้องเร่งพัฒนาระบบบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ เพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา หากว่าสถาบันอุดมศึกษาไม่สามารถพัฒนาประสิทธิภาพในการบริหารจัดการและคุณภาพการศึกษาให้สามารถแข่งขันได้แล้ว ย่อมจะส่งผลกระทบต่อ การดำรงอยู่และความอยู่รอดของสถาบันอุดมศึกษานั้น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่จึงให้ความสำคัญต่อการปรับเปลี่ยน (Transform) เรื่องของวิชาการ การจัดการเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการ รวมทั้ง การบริหารจัดการให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันและในอนาคต เพื่อให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

ดังนั้น สภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่จึงมีดำริที่จะจัดการสัมมนากรรมการสภามหาวิทยาลัย ร่วมกับผู้บริหารมหาวิทยาลัยและหัวหน้าส่วนงาน เพื่อระดมความคิดเห็นเชิงนโยบายเรื่อง “CMU Transformation” เพื่อหาแนวทางการเปลี่ยนรูปแบบการปฏิบัติงาน สร้างมิติใหม่ของพันธกิจด้านวิชาการ การจัดการเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการ รวมทั้งการบริหารจัดการในทุกหน่วยงานของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยสอดคล้องกับฐานะการเป็นหน่วยงานของรัฐที่บริหารจัดการในรูปแบบมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศและบรรลุตามเป้าหมายวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำ รับผิดชอบต่อสังคม และสร้างการพัฒนาสู่ความเป็นเลิศที่ยั่งยืนต่อไป

๒

๔. วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้กรรมการสภามหาวิทยาลัย ผู้บริหารมหาวิทยาลัย และหัวหน้าส่วนงานต่าง ๆ ได้เข้าใจในบริบทการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก รวมถึงนโยบายและทิศทางในการปรับแปลงมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

๒. เพื่อระดมความคิดเห็นจากทุกภาคส่วน เพื่อหาแนวทางการเปลี่ยนรูปแบบการปฏิบัติงานในทุกหน่วยงานของมหาวิทยาลัย สร้างมิติใหม่ของพันธกิจด้านวิชาการ การจัดการเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการรับใช้สังคม รวมทั้งการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก

๓. เพื่อให้กรรมการสภามหาวิทยาลัย ผู้บริหารมหาวิทยาลัย และหัวหน้าส่วนงานต่าง ๆ มีโอกาสได้พบปะปรึกษาหารือ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันเพิ่มขึ้น ซึ่งจะช่วยสร้างบรรยากาศของความร่วมมือร่วมใจในการผลักดันมหาวิทยาลัยให้บรรลุผลสำเร็จตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้

๕. วัน เวลา และสถานที่

วันที่ ๑ - ๓ มีนาคม ๒๕๖๒ ณ ศูนย์ฝึกอบรมธนาคารไทยพาณิชย์ หาดตะวันรอน ตำบลนาจอมเทียน อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี

๖. ผู้เข้าร่วมสัมมนา จำนวน ๑๐๐ คน ประกอบด้วย

๑. นายกสภามหาวิทยาลัยและกรรมการสภามหาวิทยาลัย	จำนวน	๒๗	คน
๒. เลขานุการสภามหาวิทยาลัย	จำนวน	๑	คน
๓. รองอธิการบดี และผู้ช่วยอธิการบดี	จำนวน	๑๓	คน
๔. คณบดีคณะ/วิทยาลัย/บัณฑิตวิทยาลัย	จำนวน	๒๓	คน
๕. ผู้อำนวยการสถาบัน/สำนัก	จำนวน	๙	คน
๖. ผู้อำนวยการส่วนงานวิชาการภายใน	จำนวน	๘	คน
๗. ที่ปรึกษา/ผู้อำนวยการสำนักงานมหาวิทยาลัย	จำนวน	๒	คน
๘. ผู้อำนวยการกอง/เจ้าหน้าที่ สำนักงานมหาวิทยาลัย (กองบริหารงานบุคคล/กองแผนงาน/ศูนย์บริหารงานวิจัย	จำนวน	๘	คน
๙. หัวหน้า/เจ้าหน้าที่ สำนักงานสภามหาวิทยาลัย	จำนวน	๗	คน
๑๐. เจ้าหน้าที่สำนักพัฒนาคุณภาพการศึกษา	จำนวน	๑	คน
๑๑. วิทยากร	จำนวน	๑	คน

๗. กำหนดการ

วันศุกร์ที่ ๑ มีนาคม ๒๕๖๒

เวลา ๑๖.๓๐ - ๑๗.๔๐ น. เดินทางจากเชียงใหม่ถึงสนามบินอู่ตะเภา โดย แอร์เอเชีย เที่ยวบินที่ FD 104

เวลา ๑๗.๔๐ - ๑๘.๓๐ น. เดินทางจากสนามบินอู่ตะเภาถึงศูนย์ฝึกอบรมธนาคารไทยพาณิชย์
หาดตะวันรอน จังหวัดชลบุรี

เวลา ๑๖.๐๐ - ๑๙.๐๐ น. กรรมการสภามหาวิทยาลัยที่พำนักอยู่ในกรุงเทพฯ เดินทางโดยรถยนต์
จากศูนย์ประสานงานมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (กทม.) อาคารสำนักงานคณะกรรมการ
การอุดมศึกษา ถนนศรีอยุธยา
ถึงศูนย์ฝึกอบรมธนาคารไทยพาณิชย์ หาดตะวันรอน จังหวัดชลบุรี

เวลา ๑๙.๐๐ น. รับประทานอาหารเย็น

๓

วันเสาร์ที่ ๒ มีนาคม ๒๕๖๒ : การสัมมนากรรมการสภามหาวิทยาลัยและผู้บริหารมหาวิทยาลัย

เวลา ๐๘.๓๐ - ๐๘.๔๕ น.	ลงทะเบียน
เวลา ๐๘.๔๕ - ๑๐.๐๐ น.	พิธีเปิดการสัมมนาและบรรยายพิเศษ เรื่อง “Disruptive World : เรื่องใกล้ตัวของสังคม ชีวิต การศึกษาโลก” โดย ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์เกษม วัฒนชัย นายกสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่
เวลา ๑๐.๐๐ - ๑๐.๒๐ น.	พักรับประทานอาหารว่าง
เวลา ๑๐.๒๐ - ๑๒.๐๐ น.	การบรรยายพิเศษ เรื่อง “มหาวิทยาลัยกับการปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง (Disruptive World)” โดย ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.สุรเกียรติ์ เสถียรไทย กรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ
เวลา ๑๒.๐๐ - ๑๓.๐๐ น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๓.๓๐ น.	สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. ร่างพระราชบัญญัติสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ พ.ศ. และร่างพระราชบัญญัติการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ การวิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. โดย - ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ - ดร.กิติพงศ์ พร้อมวงศ์
เวลา ๑๓.๓๐ - ๑๔.๔๐ น.	การระดมความคิดเห็น มติใหม่ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ : CMU Transformation
เวลา ๑๔.๔๐ - ๑๕.๒๐ น.	กิจกรรม CHANGE or TRANSFORM การเดินทางสู่การเปลี่ยนแปลง โดย รองศาสตราจารย์ ดร.จิระประภา อัครบวร ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายทรัพยากรบุคคล สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (NIDA) (ระหว่างการประชุมมีบริการอาหารว่าง)
เวลา ๑๕.๒๐ - ๑๗.๓๐ น.	การประชุมและกิจกรรมเพื่อระดมความคิดเห็นเชิงนโยบาย กลุ่ม ๑ การบริหารงานและโครงสร้างองค์กร กลุ่ม ๒ การบริหารทรัพยากรบุคคล กลุ่ม ๓ หลักสูตรและการพัฒนาด้านวิชาการ กลุ่ม ๔ งานวิจัยและนวัตกรรม กลุ่ม ๕ การพัฒนางานบริการเพื่อตอบสนองชุมชนและสังคม
เวลา ๑๘.๐๐ น.	รับประทานอาหารเย็น

วันอาทิตย์ที่ ๓ มีนาคม ๒๕๖๒ : การสัมมนากรรมการสภามหาวิทยาลัยและผู้บริหารมหาวิทยาลัย

เวลา ๐๗.๓๐ - ๐๙.๐๐ น.	รับประทานอาหารเช้า
เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๐.๐๐ น.	ผู้แทนกลุ่มนำเสนอสรุปผลการระดมความคิดเห็นกลุ่มย่อย (จำนวน ๓ กลุ่ม)
เวลา ๑๐.๐๐ - ๑๐.๒๐ น.	พักรับประทานอาหารว่าง
เวลา ๑๐.๒๐ - ๑๑.๐๐ น.	ผู้แทนกลุ่มนำเสนอสรุปผลการระดมความคิดเห็นกลุ่มย่อย (จำนวน ๒ กลุ่ม)
เวลา ๑๑.๐๐ - ๑๑.๔๕ น.	แสดงความคิดเห็นในภาพรวม

๔

เวลา ๑๑.๔๕ - ๑๒.๐๐ น.	สรุปผลและปิดการสัมมนา
เวลา ๑๒.๐๐ - ๑๓.๓๐ น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
เวลา ๑๔.๐๐ - ๑๗.๐๐ น.	กรรมการสภามหาวิทยาลัยที่พำนักอยู่ในกรุงเทพฯ เดินทางโดยรถยนต์ จากศูนย์ฝึกอบรมธนาคารไทยพาณิชย์ หาดตะวันรอน จังหวัดชลบุรี ถึงศูนย์ประสานงานมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (กทม.) อาคารสำนักงานคณะกรรมการ การอุดมศึกษา ถนนศรีอยุธยา
เวลา ๑๘.๑๐ - ๑๙.๒๕ น.	เดินทางจากสนามบินอุ้งตะเภาถึงเชียงใหม่ โดย แอร์เอเชีย เที่ยวบินที่ FD 103

๘. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑. กรรมการสภามหาวิทยาลัย ผู้บริหารมหาวิทยาลัย และหัวหน้าส่วนงานต่างๆ เข้าใจบริบทการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก รวมถึงนโยบายและทิศทางในการปรับแปลงมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
๒. ได้ข้อมูลจากการระดมความคิดเห็น เพื่อใช้เป็นแนวทางการเปลี่ยนรูปแบบการปฏิบัติงานในทุกหน่วยงานของมหาวิทยาลัยอย่างพลิกโฉม เพื่อสร้างมิติใหม่ของพันธกิจด้านวิชาการ การจัดการเรียนการสอน การวิจัย รวมทั้งการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก

สำนักงานสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© Office of the University Council
Chiang Mai University